

Lehmien nimistö pohjoissatakuntalaisella maitotilalla

Viivi Heikura
Tampereen yliopisto
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö
Filosofian maisterin tutkinto
Pro gradu -tutkielma
Heinäkuu 2016

Tampereen yliopisto
Suomen kieli, filosofian maisterin tutkinto
Kieli-, käännös- ja kirjallisuustieteiden yksikkö

HEIKURA, VIIVI-KATARIINA: Lehmien nimistö pohjoissatakuntalaisella maitotilalla

Pro gradu -tutkielma, 62 sivua + liitteet, 6kpl
Heinäkuu 2016

Tässä pro gradu -tutkimuksessa paneudutaan yhden Pohjois-Satakunnassa sijaitsevan maitotilan lehmien nimistöön. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nimenmuodostusmalleja kyseisellä tilalla sekä eritellä nimien taustoja. Olen rajannut tutkimuksen koskemaan vain yhtä maitotilaa, sillä tilalta kerätty aineisto on laaja.

Aineisto koostuu kaikista Heikuran maatilalla 86 vuoden aikana syntyneistä lehmävasikoiden nimistä. Nimiä on yhteensä 770, mutta kaikkia ei tässä tutkimuksessa käsitellä. Tavoitteena on löytää nimistöstä johdonmukaisuuksia ja selvittää mahdollisimman monen nimen tausta.

Tutkimus on suoritettu haastattelemalla nimenantajia sekä analysoimalla aineistoa mekaanisesti johtamisen näkökulmasta. Johtaminen on tutkimuksen yksi tärkeimmistä teorioista nimistöntutkimuksen teorian lisäksi.

Tutkimuksen tulokset mukailevat tavoitteita. Onnistuin selvittämään nimien taustoja ja luokittelemaan niitä. Aineistoanalyysin perusteella onnistuin luomaan kategorioita, joiden analogian perusteella saatoin luokitella jokaisen nimen johonkin kategoriaan. Haastatteluista sain arvokasta tietoa nimien käytöstä arjessa. Haastattelujen pohjalta pystyin myös arvioimaan lehmien nimeämisen tulevaisuutta. Tutkimus on tapaustutkimus, eikä sen pohjalta voi tehdä yleisiä johtopäätöksiä muiden tilojen nimistöstä.

Avainsanat: nimistöntutkimus, sosio-onomastiikka, semantiikka, johtaminen, lehmä

Sisällys

1 Johdanto	5
1.1 Tutkimuksen esittely.....	5
1.2 Motivaatio tutkimukseen.....	6
1.3 Tutkimuksen tavoite ja tutkielman rakenne.....	6
2 Tutkimuksen lähteiden ja teoreettisen taustan esittely	8
2.1 Tutkimukseni tärkeimmät lähteet	8
2.2 Aikaisempi nimistöntutkimus.....	9
2.2.1 Lehmien nimien tutkimus	11
2.2.2 Hevosten nimien tutkimus.....	13
3 Lehmien nimenmuodostukseen vaikuttavat tekijät	15
3.1 Tuotosseurannan historia ja nautakarjarotujen jalostus	15
3.2 Lehmien yksilöiminen ja tunnistaminen navetassa	16
3.2.1 Alkukirjainsuositus.....	18
3.2.2 Nimien muodostaminen tutkittavalla tilalla	19
4 Aineisto, metodit	20
4.1 Aineiston esittely ja keruu.....	20
4.2 Aineiston esivalmistelu ja jaottelun kriteerit.....	21
5 Aineiston käsittely	23
5.1 Vuosien 1928–1984 nimet	23
5.1.1 Semanttinen analyysi vuosien 1928–1984 nimistä.....	24
5.1.1.1 Naisten nimiksi luokiteltavat lehmien nimet vuosilta 1928–1984.....	27
5.1.1.2 Tosiasialliset lehmännimet	29
5.1.1.3 Luokittelemattomat nimet.....	36
5.1.2 Johtaminen ja eläimen ulkonäkö nimenmuodostuksessa.....	37
5.1.2.1 -kkV-johdokset.....	38

5.1.2.2 -mO-johdokset.....	39
5.1.2.3 -ntO-johdokset.....	40
5.1.2.4 -nA-johdokset.....	40
5.1.2.5 -tAr-johdokset	41
5.2 Vuosien 1985–2013 nimet	42
5.2.1 Semanttinen analyysi vuosien 1985–2013 nimistä.....	43
5.2.2 Mallinimet.....	50
5.2.3 Nimien tosiasiallinen käyttö	56
6 Päättäntö	58
LÄHTEET	60
LIITTEET.....	1
Liite 1: Lista Heikuran Maatilan lypsylehmistä 1920–2013.....	1
Liite 2: Tilalle ostettujen lehmien nimiä ajalta 2003–2013	5
Liite 3: Tuotosseurannan alkukirjainsuositus	6
Liite 4: Vuosien 1928–1984 nimien jakautuminen ryhmiin.....	7
Liite 5: Vuosien 1985–2013 nimien johdostyypit	7
Liite 6: Mallinimien eli johdosten yksityiskohtainen luokittelu	8

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen esittely

Tässä tutkimuksessa tarkastelen Pohjois-Satakunnassa, Karvian kunnassa sijaitsevalla maitotilalla syntyneiden lehmien nimistöä. Tilan omistavat vanhempani Vesa ja Anne Heikura, joilta olen saanut käyttööni tutkimuksessa käytettävän aineiston. Aineistoon kuuluu kaikkiaan 770 lehmännimeä vuosilta 1920–2013 (Liite 1 ja 2).

Osa nimistä on tarkasteltavissa semantiikan ja johto-opin kannalta, mutta aineistossa on paljon nimiä, joiden kohdalla kumpikaan edellä mainituista ei sovellu tutkimusmetodiksi. Nimet ovat olemassa nykyään vain tietokannoissa niin sanotusti paperilla ja todellisessa elämässä lehmistä käytetään toisenlaisia nimityksiä. Olenkin päättänyt lähinnä eritteleään semanttisia luokkia, joihin nimet voidaan järkevästi luokitella. Olen jonkin verran selvittänyt myös nimien taustoja, mutta varsinaista etymologista tutkimusta en ole tehnyt.

Tavoitteena on eritellä aineistossa esiintyviä semanttisia nimeämisryhmiä ja löytää produktiivisimmat nimenmuodostusmallit. Lisäksi pyrin haastattelemalla selvittämään lehmien entisten ja nykyisten hoitajien motiiveja nimeämiseen ja nimien käyttöä arjessa. Haastattelun kohteina ovat tilanomistajat, Anne ja Vesa, sekä vakituisesti tilalla työskentelevät nuoremmat veljeni, Veeti ja Veikka. Myös sisareltani, Viinulta, olen tiedustellut nimien taustoja.

1.2 Motivaatio tutkimukseen

Olen jo aiemmin tarkastellut lehmien nimiä, kandidaatintutkielmassani, vuonna 2012. Tuolloin kirjasin johtopäätökseksi sen, että aineiston laajuuden vuoksi tarkempi tutkimus on tehtävä myöhemmin. Aiheen kiinnostavuuden vuoksi halusin tutkia nimiä vielä uudelleen. Tällä kertaa lähestyn nimiä sosio-onomastiikan näkökulmasta sen lisäksi, että erittelen nimiä tarkemmin semanttisesti ja johto-opillisesti.

Nimistöntutkimus on ala, joka kiinnostaa sekä tutkijoita, että tavallisia ihmisiä. Nimien antamiseen liittyy tunteita ja joskus vahvojakin merkityksiä sekä symboliikkaa. Nimellä yksilöiminen tuo nimen kantajan lähemmäs nimen käyttäjää, olkoonkin, että kyseessä ovat lehmät. Lehmät ovat tiettävästi aina saaneet nimiä.

Alkujaan kiinnostuin lehmien nimistä tutkimuskohteena, kun muistin kuulleen lapsena erityisestä nimeämissysteemistä. Lehmät ovat tutkimuksen kohteena olevalla tilalla pyritty nimeämään alkukirjainsuosituksen (Liite 3) mukaan aina alkukirjainsuosituksen alusta, eli vuodesta 1957, alkaen. Tästä lisää luvussa 3.2.1.

1.3 Tutkimuksen tavoite ja tutkielman rakenne

Vuoden 2012 kandidaatintutkielmassani päädyin nimistön laajuuden vuoksi lähinnä lyhyeen katsaukseen nimistöstä. Semanttisen ja johto-opillisen tutkimukseni pohjalta esittelin vain yleisimpiä semanttisia ryhmiä sekä nimenmuodostuksessa käytettyjä suffikseja sen kummemmin nimiä tilastoimatta. Päättäntöluvussa totesin, että yksityiskohtaisempi tarkastelu on jätettävä tulevaisuuden haasteeksi. Tässä pro gradu -tutkimuksessa olenkin pyrkinyt pohtimaan jokaisen nimen kohdalla sen motivaatiota ja samalla luokittelemaan jokaisen nimen johonkin luokkaan.

Kandidaatintutkielmassani esitin hypoteeseiksi, että eri aikoina annetut nimet eroavat toisistaan merkittävästi. Eri ajoiksi määrittelin tutkimuksessani vuodet, joiden aikana

tilan omistivat eri isännät. Lisäksi kandidaatintutkielmassani oletin, että nimeäminen olisi haastavampaa vuoden lopussa kuin vuoden alussa. Uskoin myös vierasperäisten grafeemien tuottavan nimeämiseen haasteita.

Totesin tutkielmassani, että eri sukupolvilla todella oli tapana nimetä eri tavoin, mutta nimeämisajankohta, eli vuoden alku tai loppu, ei juurikaan tuottanut nimeäjälle haasteita. Vierasperäiset grafeemit, kuten *G* tai *B*, eivät alkukirjainsuositukseen kuuluneet, joten hypoteesi vierasperäisten grafeemien aiheuttamista haasteista osoittautui täysin aiheettomaksi. Näiden johtopäätösten pohjalta olen päätenyt pro gradu -tutkielmassani yksityiskohtaisempaan nimien taustoittamiseen sekä luokitteluun. Lisäksi pyrin selvittämään mahdollisimman monen nimen taustan haastattelemalla nimeäjiä.

Tavoitteenani on:

1. Sijoittaa nimet semanttisiin luokkiin ja eritellä nimenmuodostusmalleja ja
2. ymmärtää, miten nimeämissysteemi on muuttunut ja mitä nimien antaminen nimeäjille merkitsee ja miten nimet vaikuttavat arkeen sekä
3. selvittää mahdollisimman monen nimen tausta.

Olen jakanut tutkimuksen teorian kahteen osaan: Luvussa 2 esittelen lyhyesti tärkeimmät nimistöntutkimuksen termit, joihin viitataan tutkimuksessanikin. Lisäksi esittelen aikaisempaa kirjallisuutta lehmien nimistöstä ja läheisesti lehmien nimiin liittyvää tutkimusta. 3. luvussa erittelen lehmien nimeämisen teoriaa. Esittelen myös tutkimuksen kohteena olevalla tilalla käytössä olevaan systeemiin sekä alkukirjainsuosituksen. Neljännessä luvussa käsittelen lyhyesti aineiston keruuta ja jaottelua. Olen jakanut aineistoni nimet kahteen osaan: vuosien 1928 - 1984 ja vuosien 1985–2013 nimiin. Neljännessä luvussa käsittelen jo hieman molempien aineistojen analyysiin liittyvää teoriaa, mutta pääosin aineistoanalyysissä käyttämiäni analyysikeinoja olen eritellyt vasta käsittelyluvuissa 5.1 ja 5.2. Kuudes luku on tutkimukseni viimeinen luku ja siinä on tarkoitus eritellä tutkimuksen esiin nostamia ajatuksia.

2 Tutkimuksen lähteiden ja teoreettisen taustan esittely

2.1 Tutkimukseni tärkeimmät lähteet

Nimiä voidaan tutkia monesta näkökulmasta, esimerkiksi nimenantajan, nimien käyttäjien tai ulkopuolisten tulkitsijoiden näkökulmasta. Niitä voidaan luokitella eri tavoin: etunimet, sukunimet, lempinimet; läpinäkyvät ja läpinäkymättömät nimet; viralliset ja epäviralliset nimet. Perinteisesti nimistöntutkimus jakautuu kahtia: paikannimien eli toponyymien ja henkilönnimien eli antroponyymien tutkimukseen. (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2008: 14–15.) Oma tutkimukseni käsittelee lehmien nimeämistä ja sivuaa näin ollen henkilönnimitutkimusta.

Yksi tärkeimpiä lähteitani on Maria Kalskeen väitöskirja *Suomessa syntyneiden hevosten nimistöstä* (Kalske 2005). Kyseisestä teoksesta olen saanut paljon ideoita aineistoni käsittelyyn. Tutkimusmenetelmäni mukailevat Kalskeen mallia. Lehmä ja hevonen ovat molemmat suurikokoisia ihmisen avuksi valjastettuja eläimiä ja sen vuoksi helposti rinnastettavissa toisiinsa.

Aineistoanalyysin apuna on ollut Heikki Ojansuun 1900-luvun vaihteessa kirjoittama tutkimus *Kotieläintemme suomenkielinen nimistö* (1912) ja Osmo Vatasen *Ystävä, Hyvä ja Äpyli – nämäkin lehmännimiä* -teos (1997). Ojansuu on teoksessaan listannut vuosisadan vaihteen lehmien nimiä ja nimeämistapoja. Vatasen teoksen suurin anti on luettelo vuosina 1974–1990 karjantarkkailuun ilmoitetuista lehmien nimistä. Teoksen nimiluettelossa on lähes 50 000 lehmän nimeä frekvensseineen. Vatanen on tehnyt myös muutaman kymmenen sivua analyysia lehmien nimistä, mutta varsinaista nimitutkimusta hän ei ole tehnyt. Aineiston analysointiin olen käyttänyt Väestöliiton internetsivulla olevaa etunimihakukonetta, Vatasen nimiluetteloa sekä vapaamuotoista lehmien hoitajien haastattelua. Haastattelun avulla saatuja tietoja en julkaise tutkimukseni yhteydessä. Käytän haastatelluista heidän oikeita nimiään, ja olen saanut siihen informanteilta luvan.

Haastattelu on ollut vapaata, hieman teemahaastattelua muistuttavaa avointa keskustelua, enkä sen vuoksi ole käyttänyt mitään erityistä runkoa siinä. Olen käynyt aineiston jokaisen mielekkäältä kuulostavan, ilman mallia muodostetun, nimen läpi nimien antajien kanssa, mutta esimerkiksi luvun 5.2 nimistä suurinta osaa ei voinut käsitellä tällä tavalla. Pääosin tiedot ovat peräisin vanhemmiltani, Vesalta ja Annelta sekä nuorimmalta veljeltäni, Veetiltä. Toinen veljeni, Veikka ja siskoni, Viinu eivät ole olleet kovin ahkeria nimeäjiä tilalla. Nimien arkikäytöstä olen tehnyt huomioita ollessani samassa kahvipöydässä edellä mainittujen henkilöiden kanssa heidän keskustellessaan eläimistä sekä haastatteleamalla heitä aiheesta. Keskusteluja ei ole nauhoitettu, mutta huomiot nimistä ja käytöstä olen kirjannut muistiinpanoihini ja niistä tähän tutkimukseen.

2.2 Aikaisempi nimistöntutkimus

Nimet ovat eräänlaisia kiteytyymiä, joiden merkitys on hämärtynyt. Nimien tarkoitus on erottaa toisistaan paikkoja ja henkilöitä. (Teppo & Vilkuna 1947: 40.) Olen lähtenyt tekemään tutkimustani tämä varsin vanha – mutta mielestäni pätevä – määritelmä mielessäni. Kun ihmisellä, paikalla tai eläimellä on nimi, voidaan siihen viitata kielessä ilman, että kohdetta tarvitsee joka kerta kuvailla erikseen. Nimet ovat joko appelaatiivisia yleisnimiä, kuten *koira*, *pöytä*, *kallio*, tai propriisia erisnimiä, kuten *Eeva*, *Musti*, *Viiala* (Ainiala, Saarelma, Sjöblom 2008: 12). Lähes aina nimistöntutkimus kohdistuu juuri propreihin.

Nimistöntutkimus oli alkujaan lähinnä etymologista tutkimusta: 1800-luvulla Keski-Euroopassa kiinnostuttiin vanhoista paikannimistä, ja nimien perimmäisen tarkoituksen selittäminen onkin vielä nykyään vahva osa nimistöntutkimusta. Suomalaisessa nimistöntutkimuksessa on pyritty alusta asti selittämisen lisäksi myös luokittelemaan nimeämisperusteita. (Pitkänen, Ainiala 2002: 231–232.) Tässä mielessä tutkimukseni on perinteistä suomalaista nimistöntutkimusta.

Virittäjän artikkelissa, *Paikannimistöntutkimuksen valinnat: etymologista sosio-onomastiikkaan* Pitkänen ja Ainiala mainitsevat Viljo Nissilän (Pitkänen, Ainiala 2002: 232), jonka tekemä tutkimus vaikuttanut suomalaiseen paikannimistöntutkimukseen 30 vuoden ajan 40-luvulta alkaen. Koska valmiita nimihakemistoja ei ollut, keräsi Nissilä aineistonsa itse. Perinteisesti nimistöntutkijan keräävät oman aineistonsa usein itse, vaikka nykyään on olemassa laajoja nimiarkistoja. (Pitkänen, Ainiala 2002: 232.)

1960–70-luvuilla suomalainen nimistöntutkimus uudistui: Eero Kiviniemen julkaisema tutkimus partisiippimuotoisista paikannimistä paljasti paikannimien muodostusperiaatteeksi analogian. Kiviniemen tutkimuksen myötä huomattiin, että paikannimistöä tulisi ajatella systeeminä eikä yksittäisinä niminä. Kiviniemen käsialaa on myös paikannimitutkimuksen termi, *topomastiikka*, vuodelta 1991. Huolimatta selvyystään, analoginen nimienmuodostusmalli oli uutta nimistöntutkimuksessa ja kesti pitkään, ennen kuin se hyväksyttiin kansainvälisesti. (Pitkänen, Ainiala 2002: 232–234.)

Suomalaiset ja suomenruotsalaiset nimistöntutkijat tekivät tiivistä yhteistyötä 1970-luvulla. Suomenruotsalaisen Kurt Zilliacuksen kehittämä syntaktissemanttinen malli (1966), jossa nimien rakenteen ja semantiikan analyysi yhdistyvät, oli sovellettavissa erikielisiin nimiin, kun etymologia oli aina kielisidonnaista. Suomenkielinen nimistöntutkimus hyötyi uudesta teoriasta. Nimistöntutkimus sai vahvan alun, sillä Helsingin yliopistoon perustettiin nimistöntutkimuksen professorin virka vuonna 1969. (Pitkänen, Ainiala 2002: 234–235.)

1990-luvulla nimistöntutkimuksen huomio kohdistui nimien sosiaaliseen ja tilanteiseen käyttöön. Sosio-onomastinen tutkimus keskittyi nimien muuttumiseen ja arkikäyttöön. Paikannimistöntutkimuksessa sosio-onomastinen tutkimusote onkin todettu hyödylliseksi, sillä paikannimistöt ovat muuttuneet paljon. (Pitkänen, Ainiala 2002: 236–238.) Omassa tutkimuksessani pyrin sosio-onomastisella tutkimusotteella selvittämään lehmien nimien käyttöä arjessa.

2.2.1 Lehmien nimien tutkimus

Lehmien nimistä on tehty tutkimusta hyvin vähän. Elore-lehdessä on julkaistu artikkeli lehmien nimeämisen keinoista ja muutoksista perinteentutkimuksen näkökulmasta (Elore 2013: internet). Vuonna 2013 julkaistussa artikkelissa kirjoittajat Kaarlenkaski ja Saarinen esittelevät nautojen nimeämisen historiaa tutkimusten ja aineistojen valossa, mutta varsinaista nimitutkimusta he eivät ole tehneet. Kaarlenkaski ja Saarinen esittelevät *Ei auta sano nauta* -kirjoituskilpailun aineistoa, jonka pohjalta he päätyvät samankaltaisiin lopputuloksiin kanssani, eli karjakoona kasvusta huolimatta lypsylehmille on edelleen tapana antaa nimet, mutta arkikäytössä nimet eivät aina näy. Kaarlenkaski ja Saarinen esittävät, että lehmien nimiä käytetään hyväksi muun muassa mainonnassa: puhdasta ja kotimaista maitoa tuottavat perheenjäseniin rinnastetut, nimetyt lehmät. (Kaarlenkaski, Saarinen 1/2013: 149–154, 158.)

Suomen kielen tutkija Heikki Ojansuu viittaa Raamattuun ja Jumalan käskyyn Aatamin nimetä kaikki luomakunnan eläimet. Ojansuu tosin epäilee Jumalan tarkoittaneen appelaatiiveja eikä niinkään propreja. Ensimmäiseksi eläinten nimien tutkijaksi Ojansuu mainitsee J. R. Aspelinin, jonka artikkelia hän käyttää lähteenään omassa tutkimuksessaan. (Ojansuu 1912: 5–6.) Ojansuu toteaa, että tuohon aikaan ihmisten nimiä annettiin eläimille yhä enenevässä määrin. Hän kirjoittaa eläinten ihmistyneen ja tulleen lähemmäs hoitajiaan. Ojansuu ei tuomitse ihmisten nimien käyttöä eläimillä, kuten Aspelin tekee. Jo Ojansuu on huomannut nautojen nimistössä huumoria: härät ja lehmät saivat nimikseen aatelisten ja sotilaiden arvoja kuten *Kreivinna*, *Keisari ja Kenraali*. Ojansuu mainitsee myös tavasta nimetä vasikat samana vuonna samalla alkukirjaimella emän mukaan. Hänen mukaansa tapa on peräisin ulkomailta ja oli tuohon aikaan erikoinen. (Ojansuu 1912: 9–13.)

Uuden Suomettaren kirjoituksessaan *Nautaeläinten nimistö* Aspelin huomauttaa, ettei eläinten, ihmisten ja taruolentojen nimiä tulisi sekoittaa keskenään. Aspelin pyrkii kirjoituksellaan ohjeistamaan, millaiset nimet ovat soveliaita eläimille. (Aspelin 1886a: 3.) Aspelin huomauttaa, että suomalainen lehmien ja härkien nimistö on niin omituinen, ettei siihen sovi liittää mitä tahansa uusia nimiä. Aspelin on myös eritellyt

lyhyesti lehmien nimien rakennetta: esimerkiksi *-kki*-päätteisen lehmännimen hän toteaa olevan yleinen, joskin peräisin naisten nimistöstä. Esimerkkeinä Aspelinin mielestä lehmille sopivista nimistä annettakoon *Harmikki, Pulmu, Marjanen*. (Aspelin 1886b: 3.)

Heikki Ojansuu esittelee teoksessaan *Kotieläinten suomenkielinen nimistö* lehmien nimien tavallisimpia johdoksia vuonna 1912: *-kki, (-se), -nA* ja *-ri*. Johdinta *-kki* hän epäilee vanhimmaksi. Hän tarjoaa muutamia muitakin johtimia lehmien nimeämiseen, kuten *-tAr, -nen* ja *-eri*. (Ojansuu 1912: 18–20.) Ojansuu ei kuitenkaan erittele johtimia sen kummemmin, esimerkiksi johtimen käyttötarkoituksen mukaan. Ojansuu epäilee, että esimerkiksi *-nA*-päätettä on käytetty mallina muodostettaessa uusia nimiä, kuten *Rusina, Silkuna, Vilkuna*. (Ojansuu 1912: 26–27.)

Osmo Vatanenkin toteaa kirjassaan *Ystävä, Hyvä ja Äpyli – nämäkin lehmännimiä*, että *-kki*-johdin on lehmännimijohtimista yleisin. Hän kirjoittaa, että omaperäisimmät nimet ovat yleensä kolmitavuisia ja päättyvät *-kki*-johtimeen. Vatanen kertoo, että nimi *Mansikki* on hänen aineistossaan yleisin *-kki*-päätteinen nimi, ja täten hän kruunaa nimen kuvaamaan koko lehmäsukua (Vatanen 1997: 17), mikä toisaalta pitää paikkansa: usein kuulee puhuttavan mistä tahansa lehmistä appelaatiivisesti mansikkeina. Vatanen valottaa *-kki*-johdoksen muuttuneen itäsuomen murteissa *-kkA*-johtimeksi (Vatanen 1997: 20), ja olenkin omassa katsauksessa johdinten käyttöön päätenyt olemaan erittelemättä muun muassa näitä kahta johdinta toisistaan niiden samankaltaisuuden vuoksi. Vatanen ei ole kielitieteilijä, eikä hänen teoksessaan ole sen vuoksi kielitieteellistä analyysia nimistä. Vatanen teoksen lopussa olevasta aineistosta on kuitenkin ollut paljon hyötyä oman aineistoni analysoinnissa.

Lehmien nimeäminen eroaa esimerkiksi koirien nimeämisestä siten, että lehmät koetaan objekteiksi, kun taas koirat subjekteiksi; lehmät ovat tuotantoeläimiä ja koirat lemmikkejä. Lehmien nimet yleensä pohjautuvat turkin väriin, tehtävään tai luonteeseen. Lehmien nimet syntyvät appelaatiiveista ja arkikielen käytöstä. Levi-Strauss esittää lehmän olevan metonymyminen, kun hevonen taas on metaforinen,

ei-ihmisen kaltainen olento. Levi-Strauss rinnastaa hevosten ja lehmien nimet toisiinsa, sillä ne hänen mukaansa ”poimitaan syntagmaattisesta ketjusta”. (Levi-Strauss 1966: 205–206.) Kalskeen tavoin (Kalske 2005: 28) määrittelin Levi-Straussin syntagmaattisen ketjun puhunnokseksi, josta poimitut sanat tai ilmaukset päätyvät nimiksi. Nimet ovat näin ollen voineet olla alkujaan hyvinkin appelatiivisia, kuten marjojen tai kasvien nimiä.

2.2.2 Hevosten nimien tutkimus

Lehmä on ihmisen kanssa elävistä eläimistä helpoiten rinnastettavissa hevoseen. Kissat ja koirat ovat selvästi enemmän lemmikkejä kuin työvälineitä tai elinkeinon lähteitä. Lisäksi lehmät ja hevoset ovat molemmat pitkäikäisiä, ja niiden hoitoon on paneuduttava eri tavalla kuin esimerkiksi sikojen tai kanojen, joiden tehotuotanto on erilaista. Evira määrittelee hevoset muun muassa kissojen ja koirien kanssa seura-, harrastus- ja lemmikkieläimiksi (Evira 2016: internet).

Marja Kalske on tehnyt väitöskirjan *Suomessa syntyneiden hevosten nimistöstä*. Hänellä on aineistonaan muun muassa kansanomaisia hevosten nimiä, jotka on saatu vapaaehtoisilta Sanastajan kyselyyn vastanneilta vuosina 1937–1938 sekä Kalskeen itsensä tekemästä kyselystä vuodelta 1986 (Kalske 2005: 30–31). Lisäksi aineistoon kuuluu otantoja hevosten kantakirjoista vuosilta 1919, 1953–1957 ja 1970. Suomen raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestö, Hippos ry, on luovuttanut Kalskeen käyttöön vuosina 1980, 1990 ja 2000 rekisteröityjen hevosten nimet (Kalske 2005: 32). Kalskeen aineisto on siis laaja, ja siitä tehtyjä johtopäätöksiä voidaan pitää relevantteina.

Kalskeen tutkimuksen mukaan hevosia nimetään muun muassa värin ja toiveen mukaan, kuten lehmiäkin (Kalske 2005: 14–15). Hän jakaa nimet semanttisesti läpinäkyviin ja läpinäkymättömiin ja analysoi koko aineiston semanttisesti ja rakenteellisesti sekä arvioi nimien taustoja (Kalske 2005: 23–27). Sanastajan kyselyyn vuosina 1937–1938 vastanneet vapaaehtoiset kertoivat, ettei hevosia tuohon aikaan

yleensä nimetty, ellei talossa ollut useampia hevosia. Hevonen saattoi myös saada talossa aiemmin olleen hevosen nimen puhtaasti siitä syystä, että talon – usein myös ainoa – hevosta oli totuttu kutsumaan sillä nimellä. (Kalske 2005: 53, 56.)

Hevosten nimeäminen on monipuolisempaa kuin nautojen. Hevoset saavat todennäköisesti nimensä emänsä ja/tai isänsä nimestä muunneltuna (Kalske 2005: 218). Nimi saattaa muistuttaa ihmisen nimeä etunimi sukunimi -muotoisena, esim. *Vili Veijari Silvia Lax* (Kalske 2005:174). Lehmien nimeämisessä ei tällaisia tapoja tiettävästi ole, vaikka tutkimukseni kohteena olevalla tilalla onkin pyritty siihen, että lehmän nimestä voisi päätellä sen emän. Isän nimi ei lehmien nimissä näy.

3 Lehmien nimenmuodostukseen vaikuttavat tekijät

3.1 Tuotosseurannan historia ja nautakarjarotujen jalostus

Tuotosseuranta sai Suomessa alkunsa Urjalassa vuonna 1897. Tarkkailutoimintaan oli otettu mallia Tanskasta, jossa ensimmäinen tarkkailuyhdistys perustettiin vuonna 1895. Urjalan paikallinen toiminta lakkautettiin valtakunnallisen tarkkailutoiminnan alta 1900-luvun alkupuolella. Tuotosseurannan tarkoituksena oli alun alkujaankin pitää kirjaa maitomääristä ja lehmien kuluttamista rehumääristä. Tilojen seurannan suorittivat erityiset karjantarkkailijat, jotka jopa yöpyivät tiloilla, joilla seurantaa kulloinkin tehtiin. Seuranta tehtiin säännöllisesti jokaisella tilalla, joka tarkkailutoimintaan kuului. Vaikka tarkkoja tilastoja karjantarkkailuun osallistuneista tiloista ei ole, perimätiedon mukaan lähes kaikki tilat kuuluivat siihen. Karjantarkkailijoiden tehtäviin kuului mittalypsyjen tekeminen, maitonäytteiden ottaminen ja karjantarkkailutietojen kirjaaminen. (Vatanen 1997: 6–9.)

Tuotosseurannan (alkuperäiseltä nimeltään jalostus- ja tarkkailuyhdistys) kehitykseen vaikuttivat 1900-luvun vaihteen kato- ja nälkävuodet: kotimainen vilja kilpaili ulkomaisen tuontiviljan kanssa, eikä viljely ollut kannattavaa kylmässä ilmastossa. Lehmän tehtävä muuttui pikkuhiljaa lannantuottajasta maidontuottajaksi: voista kehkeytyi merkittävä vientituote ulkomaille. (Vatanen 1997: 7.) Lehmän arvostus alkoi nousta.

Tuotosseurannan myötä alettiin järjestää karjanäyttelyitä, ja karjanjalostus alkoi muokata nautakarjaamme monipuolisemmaksi. Perinteisten maatiaisrotujen, länsisuomenkarjan, itä-suomenkarjan ja pohjoissuomenkarjan, lisäksi alettiin omana rotunaan jalostaa Ruotsin kautta maahan tuotua ruskeavalkoista ayrshire-rotua. Tärkeinä jalostuspiirteinä kaikilla roduilla pidettiin muun muassa väriä, kokoa ja maidon rasvapitoisuutta. Jalostus oli systemaattista ja sen myötä esimerkiksi itäsuomenkarja muuttui lähes täysin ruskeaksi nupokyytäksi, eli kokoruskeaksi ja sarvettomaksi. Toisen maailmansodan myötä siihen asti paikallisina pysyneet karjarodut levisivät ympäri Suomea omistajiensa mukana saaden aikaan sen, ettei

rotuja enää yksinkertaisesti voinut jalostaa puhtaasti omina haaroinaan. (Vatanen 1997:10–11.)

Pohjoismaista tuotiin Suomeen 1960-luvulla uusi lehmärotu: mustavalkoinen, sarvipäinen friisiläisrotu. Jo ennen tätä ayrshire-rotu oli saavuttanut valta-aseman Etelä- ja Länsi-Suomessa. Vaikka vuonna 1946 oli perustettu Suomenkarjayhdistys vaalimaan maataisrotuja, ei se estänyt friisiläisrodun ylivaltaa. Vuonna 1969 perustettiin Suomen kotieläinjalostusyhdistys, joka ei lähtökohtaisesti kiinnittänyt huomiota rotuihin. Pääosin jalostuksen kohteena olivat kuitenkin ayrshire- ja friisiläisrotu. (Vatanen 1997: 11–13.) 1980-luvulle tultaessa havahduttiin siihen, että sekä pohjoissuomenkarja että itä-suomenkarja olivat lähes sukupuuton partaalla. Kannat saatiin kuitenkin elvytettyä. Maataisrotujen säilyminen on tärkeää kotieläinten monimuotoisuuden säilymiseksi. Niillä on tieteellistä, kulttuurista ja jopa gastronomista arvoa: maataisrotujen maidon valkuais- ja rasvapitoisuus on korkea, ja siitä valmistetut tuotteet näin ollen rasvaisempia – ja paremman makuisia, sanotaan. Länsisuomenkarja on maataisroduista nykyään yleisin. (MTT 2013: internet.)

Kotieläinyhdistys on sittemmin vaihtanut nimeään moneen otteeseen ja vuonna 2009 siitä tuli *Faba*. *Faba*-nimen alle kerättiin kaikki rodut ja jalostusneuvonta. *Faba* on lyhennys Suomen kotieläinjalostusyhdistyksen englanninkielisestä nimestä, *The Finnish Animal Breeding Association*. (Faba 2015: internet.)

3.2 Lehmien yksilöiminen ja tunnistaminen navetassa

Tuotosseuranta ei edellytä nautojen nimeämistä, mutta jokainen syntynyt eläin on merkittävä ja rekisteröitävä. Jokaiselle lehmävasikalle pannaan molempiin korviin korvamerkki, jotka Evira on hyväksynyt. (Evira 2015: 3.) Korvamerkki ja juoksevan numeroinnin perusteella lehmät yksilöidään. Pihattonavetoissa kaikilla lehmillä on lisäksi kaulassaan panta, jossa on elektroninen tunnistin. Tunnistinpannan avulla lehmä saa ruokaa ruokinta-automaatista (Vatanen 1997: 6) ja tutkimuksen kohteena olevan tilan kohdalla myös lypsyrobotista lypsyn aikana.

Eviran ohjeiden mukaan eläinten omistajan pitää merkitä syntyneet vasikat 20 vuorokauden kuluessa niiden syntymästä. Jos eläimellä ei ole merkkiä tai se on irronnut, ei eläintä voi siirtää tai luovuttaa pois pitopaikastaan. Jos merkki irtoaa, on sen tilalle kiinnitettävä uusi merkki. Lehmillä käytetään keltaisia korvamerkkejä. Jokaisella naudalla on kaksi merkkiä: päämerkki ja lisämerkki. (Evira 2015: 3–4.)

Kuva 1: Nautojen merkitsemiseen käytettävä pääkorvamerkki. Päämerkissä on aina Eviran logo, maakoodi (FI), EU-tunnuksen viivakoodi, EU-tunnuksen yhdeksän viimeistä numeroa sekä EU-tunnuksen neljä viimeistä numeroa (kuvassa 7582) (Evira 2015: 4).

Kuva 2: Nautojen merkitsemiseen käytettävä apukorvamerkki. Apumerkkiä eroaa hieman päämerkistä: Apumerkin etupuolella ei ole viivakoodia. Apumerkissä yhdeksännumeroinen EU-tunnuksen alapuolella on joskus neuvonnan korvanumero (kuvassa 124) (Evira 2015: 4), joka on tarkoitettu karjantarkkailun avuksi. Neuvonnan numero on juokseva numerointi tilalla syntyneistä eläimistä.

Lehmien hoitajat tunnistavat lehmänsä lähinnä korvamerkeistä ja joistakin ulkoisista piirteistä, esimerkiksi väristä. Hoitajilla saattaa olla suosikkilehmänsä, jotka he tunnistavat ilman korvamerkkiäkin. Itsekin navetassa joskus työskennelleenä huomasin pian tunnistavani tietyt yksilöt käytöksen tai värin perusteella. Tutkimuksen kohteena olevalla tilalla lehmät lypsetään nykyään robottivoimin. Kaikki lehmät eivät käy tarpeeksi usein lypsettävänä robotilla, vaan jokapäiväisiin navettarutiineihin kuuluu tarkistaa tietokoneelta, mitkä eläimet ovat laiminlyöneet lypsyjä. Nämä eläimet etsitään pihatosta korvamerkkien perusteella ja ajetaan lypsyrobotin luo. Usein samat yksilöt pitää ajaa päivittäin robotille, joten korvanumerosta tulee pian arkikäytössä nimiä ja hoitaja tietää jo pelkän lehmän numeron nähtyään, että minkä näköistä lehmää lähteä hakemaan pihatosta. (Heikura 2014.)

3.2.1 Alkukirjainsuositus

Vuonna 1957 kirjattiin karjantarkkailun ohjesäännöksi alkukirjainsuositus, jonka mukaan samana kalenterivuonna syntyneet vasikat nimettäisiin samalla alkukirjaimella. Tätä ennen kasvavaa karjamäärää oli yritetty nimetä monin eri keinoin, muun muassa lehmäsukujen erottamiseksi toisistaan. Vatanen mainitsee, että vasikoille pyrittiin antamaan äänteellisesti samankaltainen nimi kuin emällä, esimerkiksi *Hertuke* → *Lertuke*. Myös nimeämismallia, jossa vasikat saivat samalla alkukirjaimella alkavan nimen kuin emänsä, kokeiltiin 1920-luvulla. Tämä johti kuitenkin pian siihen, että koko karjan nimet alkoivat vain muutamilla alkukirjaimilla, sillä toiset suvut olivat elinvoimaisempia kuin toiset. (Vatanen 1997: 22–23.)

Eli ennen vuotta 1957 ei ollut voimassa mitään yhteistä ohjeistusta, jonka mukaan vasikat kannattaisi nimetä. Alkukirjainkierroksen pituudeksi määriteltiin 17 vuotta, sillä tuona aikana lehmäsukupolvi ehti uudistua lähes kokonaan, ja liian samanlaisilta nimiltä vältyttäisiin. Alkukirjainohjeistuksesta oli paljon hyötyä: nimistä näki heti, mikä eläimen syntymävuosi oli. Emät ja vasikat eivät menneet sekaisin papereissa. Vatanen kuitenkin arvelee alkukirjainsuosituksen vaikeuttavan nimistöntutkimusta, sillä se ei anna todellista kuvaa suosituimmista nimistä. (Vatanen 1997: 23–24.)

3.2.2 Nimien muodostaminen tutkittavalla tilalla

Tutkimuksen kohteena oleva tila on ollut mukana tuotosseurannassa tilan perustamisvuodesta asti, ja vasikat on nimetty lähes järjestelmällisesti alkukirjainsuosituksen mukaan vuodesta 1957 alkaen. Tätä ennen nimistössä ei ole havaittavissa mitään erityistä nimeämissysteemiä. Tuotosseurannan myötä kaikki lehmävasikat on kuitenkin nimetty kantakirjoihin, mikä helpotti aineistonkeruuta.

Koska tilan kaksi ensimmäistä isäntää eivät ole enää elossa, eli ennen vuotta 1985 annettujen nimien motivaatiota ei voi juurikaan selvittää. Vuonna 1985 tila siirtyi sukupolvenvaihdoksessa vanhemmilleni, Vesa ja Anne Heikuralle, joita olen haastatellut nimistä, jotka on annettu vuoden 1985 jälkeen. Syntyneiden lehmävasikoiden nimeämisestä oli 1980-luvun puolivälistä alkaen päävastuussa äitini, Anne. Alkukirjainsuosituksen lisäksi äitini pyrki antamaan lehmille sukulaisuutta ilmaisevat nimet, kuten *Kema*, jonka emän nimi on *Emä*, jotta lehmän nimestä voisi päätellä muutakin kuin esimerkiksi syntymäpaikan tai värin. Joidenkin nimien välillä ei ole näin selvää äänteellistä yhteyttä, kuten *Jatar*, jonka emän nimi on *Aallotar*.

Alkuun nämä kaksi systeemiä yhdessä tuottivatkin tosiasiallisia nimiä, mutta tilan kasvaessa ja äitini jäätyä pois navettatöistä, nimistö muuttui erikoisemmaksi. Viime vuosien nimet eivät enää muistuta perinteisiä nimiä lainkaan ja niiden semanttinen tarkastelu sinänsä ei ole hedelmällistä. Näiden nimien kohdalla kiinnostavinta onkin nimeämissysteemin kirjaimellinen noudattaminen, mallijohtaminen. Myös huumorilla on osansa joustamattomassa käytännössä. Kaikkien nimien taustaa ei arvatukaan ole mahdollista selvittää, mutta moni nimistä on merkityksellinen. Karjan kasvaessa vasikan nimeäminen ei ole enää tuntunut niin tärkeältä, etenkin kun eläimiä ei puhuteltu tai niistä ei käytetty arkikäytössä niiden nimiä.

4 Aineisto, metodit

4.1 Aineiston esittely ja keruu

Heikuran maatila on perustettu vuonna 1928. Tuolloin tilan isäntänä aloitti Eino Heikura ja lehmiä oli vain kaksi. Tilan seuraava isäntä oli nimeltään Olavi Heikura, ja hänen karjansa oli 1960-luvun lopulla nelipäinen. Tilan nykyisen isännän, Vesa Heikuran, aloittaessa navetassa oli 15 lehmää, ja nyt, vuonna 2016, tilalla lypsetään päivittäin reilu sata lehmää. (Heikura 2014.)

Aineistoon kuuluu 770 (Liite 1 ja 2) lehmännimeä vuosilta 1920–2013. Koska tila on perustettu vuonna 1928, otan aineistoanalyysissäni huomioon vain tuon vuoden jälkeen kantakirjoihin kirjatut nimet, eli vain juuri Heikuran tilalla syntyneiden vasikoiden nimet. 86 vuoden aikana tilalla on syntynyt yhteensä 669 lehmävasikkaa (Liite1), jotka ovat saaneet nimen joko tilanpitäjiltä tai tilan vakituiselta karjantarkkailijalta. Sonnivasikoita aineistossa ei ole, sillä ne nimetään vain harvoin. Lisäksi olen ottanut aineistoon mukaan reilu 50 ostetun lehmän nimeä (Liite 2). (Heikura 2014.) En käsittele tässä tutkimuksessa lainkaan ostettujen lehmien nimiä, vaan nimet ovat aineistossa mukana lähinnä kertomassa siitä, että karjamäärää on lisätty myös tällä tavoin. Ostettujen lehmien nimet kuitenkin vaikuttavat hieman tutkimuksen kohteena olevaan nimistöön; syntyneet vasikat kun saavat nimensä emänsä mukaan.

Aineiston ensimmäiset nimet, *Heluna* ja *Rusina* ovat syntyneet vuonna 1920. Seuraavat Einon omistuksessa olleet lehmät ovat vuosilta 1924 (*Hertta*) ja 1926 (*Helvi*). Oletan nämä neljä yksilö ostetuiksi lehmiksi ja näin ollen ne ovat laskettavissa lähinnä vertailuaineistona toimivaan ostolehmien ryhmään. Ensimmäisen 50 vuoden aikana lehmävasikoita näyttää syntyvät vain 2–5 vuosittain. Nykyään vasikoita syntyy noin kahden vasikan viikkovauhdilla. (Heikura 2014.)

Olen kerännyt nimet kantakirjoista, joita karjantarkkailijat täydensivät mittalypsykäynneillään. Kantakirjoihin on kirjattu kunkin mittalypsykerran aikana elossa olevat lypsävät lehmät sekä hiehot, vasikat ja sonnit. 2000-luvulle asti kantakirjat olivat kaikki fyysisesti kirjamuotoisia; 2000-luvun nimistön olen poiminut digitaalisesta tietokannasta, johon samat tiedot nykyään kerätään. Vanhat kirjamuotoiset kantakirjat ovat nykyäänkin käytössä joillakin tiloilla, mutta tutkimuksen kohteena olevalla tilalla paperisia kantakirjoja ei enää käytetä. Otin aineistoon mukaan vain lehmät, jotka olivat kirjauksen mukaan syntyneet tutkittavalla tilalla.

Olen kerännyt aineiston kahdessa erässä: Ensimmäisen kerran silloin, kun kirjoitin kandidaatintutkielmaani lokakuussa 2010. Tuolloin aineistoon päätyivät nimet vuosilta 1920–2009. Aineisto oli jo tuolloin varsin suuri, joten analyysi ei ollut kovin syvällistä kandidaatintutkielmassani. Kandidaatintutkielmani loppupäätelmissä totesin, että aineistoa voisi analysoida tarkemmin, joten se valikoitui myös pro graduni aiheeksi. Vuosien 2010–2013 nimet olen kerännyt sähköisestä tietokannasta tammikuussa 2014. Olen analysoinut aineiston kesällä ja syksyllä 2015.

4.2 Aineiston esivalmistelu ja jaottelun kriteerit

Jaoin jo kandidaatintutkimusta tehdessäni aineiston kahteen osaan, ja päätin pitäytyä samassa jaossa myös pro gradu -tutkimuksessani: vuodet 1928–1984 ja vuodet 1985–2013. Päädyin tähän ratkaisuun, koska tilan kaksi edellistä omistajaa ovat jo kuolleet, ja näin ollen heidän aikansa nimistöstä ei ole saatavilla haastattelutietoa.

Vuodesta 1985 alkaen tilan omistajina ovat olleet Anne ja Vesa, joita haastatteleamalla olen selvittänyt nimien taustoja ja käyttöä. Heidän lisäksi olen haastatellut myös eläinten hoitajia, sisaruksiani, Viinua, Veikkaa ja Veetiä. Heistä lähinnä Veeti on nimennyt useammankin vasikan. Vesa ja Veikka ovat nimenneet keskenään samalla tavalla, joten tietyytyppisten nimien antajaa on vaikea selvittää. Viinun nimeämiä vasikoita ei tietyvästi ole enkä itsekään ole vaikuttanut nimistöön.

Ensimmäisen osan nimet olen luokitellut joko lehmien nimiksi tai lehmille annetuiksi naisten tai miesten nimiksi. Olen selvittänyt nimien yleisyyden ja päätellyt, mitkä nimistä ovat yleisiä lehmillä. Nimien frekvenssien kartoittamiseen olen käyttänyt Väestötietokeskuksen etunimihakua ja Osmo Vatasen teoksen liitteenä olevaa lehmien nimiluetteloa vuosilta 1974–1990 (Vatanen 1997, 3). (ks. tarkemmin luku 5.1.1.) Olen luokitellut näin nimet vuosilta 1928–1984, sillä sen jälkeen nimistö muuttuu erikoisemmaksi, eikä nimien yleisyyttä ole relevanttia tutkia.

Aineiston toinen osa on vuosilta 1985–2013. Toisen osan nimet olen luokitellut kahteen pääryhmään sen perusteella, miten ne on muodostettu. Osalla nimistä on selkeä tarina. Näitä nimiä erittelen luvussa 5.1.2. Iso osa nimistä on syntynyt emän nimestä tietyn mallin avulla. Näistä mallinimistä ja niiden muodostamisesta kerron luvussa 5.2.2.

5 Aineiston käsittely

5.1 Vuosien 1928–1984 nimet

Ensimmäinen tilalla syntyneen lehmävasikan nimi on vuodelta 1924, mutta koska tila on perustettu virallisesti vasta vuonna 1928, en huomioi näiden ensimmäisten vuosien nimiä analyysissäni. Vuotta 1924 ennen kantakirjoissa oli maininta kahdesta lehmästä vuodelta 1920, mutta Vesan mukaan nuo kaksi lehmää Eino osti saapuessaan Karviaan 1920-luvulla (Heikura: 2014). Nimiä on kahden ensimmäisen sukupolven ajalta 157 kappaletta. Kahden ensimmäisen sukupolven nimet kattavat aineistosta vain noin 20%.

Koska suositus vasikan nimien alkukirjaimesta annettiin vasta vuonna 1957, ei ennen sitä annetuissa nimissä ole alkukirjainten osalta mitään logiikkaa. Kaikkien vasikoiden kohdalle kantakirjoihin ei ollut merkitty edes emän nimeä ennen vuotta 1986, jolloin kirjaus muuttui systemaattisemmaksi tilanomistajien vaihtuessa. Syy tähän on tuntematon, sillä karjantarkkailijat ovat olleet vastuussa nimikirjanpidosta. Karjantarkkailijoiden nimiä ei ole mainittu kantakirjoissa, joten heidän haastattelemisensa on lähes mahdoton tehtävä.

Tosin kaikkia tietoja, kuten emän nimeä, ei ole ehkä pidetty tarpeellisena tietona, kun lehmiä on ollut 1–10 kappaletta: Sekä karjanomistaja että karjantarkkailija saattoi hyvinkin muistaa nämä tiedot, eikä niitä katsottu tarpeellisiksi kirjata kantakirjoihin. Vasta kun tila alkoi suurentua, oli tarpeellista kirjata ylös kaikki, mikä vaikuttaisi tilan tulokseen. (Heikura 2014.)

5.1.1 Semanttinen analyysi vuosien 1928–1984 nimistä

Sanat voidaan jakaa erilaisiin luokkiin sillä perusteella, millaisia ominaisuuksia niillä on. Esimerkiksi sanaluokkajaan perustana on morfologisuus ja syntaktisuus. Kriteereihin kuuluu myös tietäntyyppinen semanttinen samankaltaisuus eli se, että samaan sanaluokkaan kuuluvat sanat ovat jollain tapaa samanlaisia. Tällöin siis esimerkiksi verbit ilmaisevat tekemistä ja adjektiivit kuvailevat kohdettaan. (ISK 2010: 426.) Semantiikka tutkii kielen osien merkityksiä. Tässä tutkimuksessa semanttisia luokkia ovat ne, joiden kielenulkoiset tarkoitteet ovat samankaltaisia, kuten esimerkiksi naisten tai lehmien nimet. Naisten ja lehmien nimet ovat tutkimuksen kannalta suurimmat semanttiset luokat.

Tässä kappaleessa olen luokitellut jokaisen vuonna 1928 tai sen jälkeen annetun nimen joko naisten tai lehmän nimeksi. Naisten etunimet olen tarkistanut Väestörekisterikeskuksen (aineistoanalyysissä VRK) etunimihausta siten, että jos nimiä kahden vuosikymmenen aikana annettu naiselle etunimenä, olen tulkinnut sen naisen etunimeksi. Esimerkiksi jos lehmän nimi on *Viivi* vuonna 1975, olen katsonut Väestörekisterikeskuksen nimihausta sellaisen ajanjakson, johon vasikan syntymävuosi osuu. Väestörekisterikeskuksen nimihaku ilmoittaa nimien esiintymisen kahden vuosikymmenen välein, eli näin ollen *Viivi*-nimen frekvenssin tarkistin ajalta 1960–1979 (ks. kuva 3).

Etunimitilasto

4.7.2016

Viivi	Syntymävuodet	Miehiä	Naisia	Yhteensä
	-1899	0	116	116
	1900-19	0	407	407
	1920-39	0	271	271
	1940-59	0	62	62
	1960-79	0	153	153
	1980-99	0	1947	1947
	2000-09	0	3021	3021
	2010-16	0	1358	1358
	Yhteensä	0	7335	7335

Kuva 3: Esimerkki aineistoanalyysistä. Vasikan syntymävuosi sijoittuu aikavälille 1960–1979. Tuon kahdenkymmenen vuoden aikana *Viivi*-nimellä on nimetty 153 tyttölasta. Analyysiin olen kirjannut nimen muotoon: *Viivi* 153 kpl (1960 – 1979) (VRK) Emä: Anne.

Olen ensisijaisesti ajatellut jokaisen nimen naisen nimenä, ja vasta toissijaisesti lehmännimenä. Mikäli nimihaun mukaan nimiä on annettu alle sata kappaletta, olen maininnut kyseisen nimen yhteydessä myös lehmännimien lukumäärän Vatasen mukaan. Esimerkinimen (kuva 3) frekvenssi on 153, joten olen luokitellut nimen pelkästään naisen nimeksi. Mikäli kyseessä olisi ollut esimerkiksi vuosi 1942, olisin tarkastanut *Viivi*-nimen frekvenssin myös Vatasen aineistosta. Nimi, *Viivi*, olisi näin ollen ollut luokiteltavissa kaikkina muina aikakausina paitsi 1940–1959 tosiasialliseksi naisen nimeksi.

Lehmännimiksi olen luokitellut sellaiset nimet, joita en löytänyt Väestörekisterikeskuksen nimihaulla yhtäkään kappaletta. Näiden tosiasiallisten lehmännimien frekvenssin olen kirjannut ylös Vatasen teoksen lopussa olevasta nimitietokannasta (Vatanen 1997, 34–194). Vaikka Vatasen kokoama nimiluettelo onkin vuosilta 1974–1990, pidän kuitenkin todennäköisenä sitä, että runsaslevikkiset lehmännimet Vatasen nimiluettelossa ovat olleet yleisiä jo ennen vuotta 1974. Lukuja tarkastelemalla ja vertailemalla saa käsityksen nimien yleisyydestä.

Koska alkukirjainsuositus on annettu vasta vuonna 1957, en ole huomionnut ennen vuotta 1957 nimettyjen vasikoiden nimien alkukirjaimia mitenkään. Vuoden 1957 jälkeen annetuista nimistä olen maininnut, onko se alkukirjainsuosituksen mukainen vai ei. Käytän tämän merkitsemiseen lyhennettä AKS+/- (AKS = alkukirjainsuositus) riippuen siitä, täytyykö ehto vai ei.

Mikäli vasikan ja emän nimellä näyttäisi olevan selvä äänteellinen yhteys, olen **lihavoanut** vasikan nimen kanssa yhteiseksi katsomani osat emän nimestä. Äänteelliseksi yhteydeksi olen huomionnut tässä joko sen, että emän nimi alkaa samalla alkukirjaimella tai sen, että emän ja vasikan nimessä vain vähän äänteellistä eroa, esimerkiksi *lpu* ← *Apu*. Samankaltaisuudeksi olen tulkinut myös molemmissa nimissä esiintyvät samat kirjaimet tai tavut, jos ne näyttävät sopivan vasikan nimen malliksi. Samalla alkukirjaimella emän kanssa nimeäminen on ollut Vatasen mukaan 1920-luvulla yleinen nimeämisperuste, mutta karjanpitäjät luopuivat systeemistä, kun muutamat alkukirjaimet valloittivat navetan. Systeemistä ei ollutkaan sitä hyötyä, mitä

siitä toivottiin olevan. (Vatanen 1997: 22.) Kaikkien lehmien emien nimet eivät ole tiedossa. Tällöin olen jättänyt merkinnän emän nimestä tekemättä. Mikäli emän nimestä ei ole lihavoitu mitään osia, en ole nähnyt siinä yhteyttä vasikan nimeen.

Jos jokin nimi esiintyy aineistossa useammin kuin kerran, olen luetellut vuosiluvut nimen kohdalla varhaisimmasta vuosiluvusta alkaen. Tällöin varhaisin vuosiluku on nimen ensimmäinen esiintymä. Vaikka joitakin nimiä saattaa aineistossa olla useampia, olen laskenut jokaisen omaksi esiintymäkseen, sillä jokaisella nimellä on oma viittauskohteensa kielenulkoisessa maailmassa.

Jotkin naisten nimet sopisivat myös johonkin muuhun kuin tosiasiallisten nimien luokkaan. Olen halunnut käsitellä jokaisen nimen ensisijaisesti proprina enkä appelaatiivina, joita esimerkiksi kasveiksi tai niiden osiksi luokiteltavat nimet olisivat alkujaan olleet. Luontonimet ovat selvästi tunnistettavia kuten esimerkiksi nimi *Mustikka* tai *Ruusu*, joten en nähnyt tarpeelliseksi mainita luontoyhteydestä nimien yhteydessä.

Ojansuu (1912: 14–17) on määritellyt lehmiä nimettävän viidellä erilaisella tavalla, joihin itsekkin kiinnitän analyysissäni jonkin verran huomiota. Vaikka Ojansuun luokittelu onkin vanha, olen osittain juuri siitä syystä käyttänyt hänen luokitteluaan lehmien nimeämisen yleisimmistä syistä: näin nimeämisperusteet ovat varmasti perinteisiksi luokiteltavat. Ojansuun mukaan lehmät nimetään usein värin, ruumiinosan, marjojen tai hedelmien, ajan tai väliaikaisuuden perusteella (Ojansuu 1912: 15–16). Olen kommentoinut joidenkin nimien tarkoittavan jotain tiettyä väriä. Nämä huomiot ovat peräisin Ojansuun (1928) teoksesta. Jonkin verran olen avannut nimien semantiikkaa luvussa 5.1.2, johtamisen ohella.

Osa nimistä on tulkittavissa johdoksiksi. En käsittele tutkimuksessani nimistöä johdonmukaisesti johtamisen kannalta, mutta käsittelen johtamista lehmännimien mahdollisena nimenmuodostuskeinona luvussa 5.1.2. Johtaminen ei näytä tämän aineiston perusteella olevan yleinen keino muodostaa uusia lehmännimiä, joten olen luokitellut johdoksetkin ensisijaisesti naisten tai lehmien nimiksi. Nimien jakaantumista semanttisiin luokkiin voi tarkastella tutkielman lopusta (Liite 4).

5.1.1.1 Naisten nimiksi luokiteltavat lehmien nimet vuosilta 1928–1984

Lista naisten nimistä lehmien niminä on syntynyt kappaleessa 5.1.1 kertomani menetelmän avulla. Näiden nimien erityispiirteenä mainittakoon, että kaikki nimet vuoden 1957 jälkeen noudattavat alkukirjainsuosituksia.

<i>Heli</i> , 1928		379 kpl (1920–1939) (VRK.) Emä: Helvi
<i>Kukka</i> , 1929		19 kpl (1920–1939) (VRK.) Emä: <i>Hertta</i> .
<i>Jutta</i> , 1933		28 kpl (1920–1939) (VRK.)
<i>Tuija</i> , 1937		343 kpl (1920–1939) (VRK.)
<i>Manta</i> , 1952 ja 1981	AKS+	17 kpl (1940–1959) ja 39 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä, 1952: Muru ; emä, 1981: <i>Ilo</i> . Yleinen myös lehmännimenä: 2965 kpl (Vatanen 1997: 99.) Vuoden 1981 nimi on alkukirjainsuosituksen mukainen. Vuonna 1952 suositusta ei vielä noudatettu.
<i>Annukka</i> , 1953		648 kpl (1940–1959) (VRK.)
<i>Ansa</i> , 1957	AKS+	546 kpl (1940–1959) (VRK.) Emä: <i>Hertta</i> .
<i>Enna</i> , 1958	AKS+	38 kpl (1940–1959) (VRK.) Emä: Annukka . Myös lehmännimenä yleinen, 567 kpl (Vatanen 1997: 49).
<i>Inna</i> , 1960	AKS+	370 kpl (1960–1979) (VRK.) Emä: Enna .
<i>Sointu</i> , 1969	AKS+	232 kpl (1960–1979) (VRK.)
<i>Unelma</i> , 1971	AKS+	207 kpl (1960–1979) (VRK.)

<i>Ulpu</i> , 1971	AKS+	76 kpl (1960–1979) (VRK.) Emä: <i>Ruusu</i> . Myös lehmännimenä yleinen, 8417 kpl (Vatanen 1997: 167.)
<i>Hertta</i> , 1976	AKS+	32 kpl (1960–1979) (VRK.) Emä, 1976: <i>Ulpu</i> .
<i>Ira</i> , 1977	AKS+	421 kpl (1960–1979) (VRK.)
<i>Jonna</i> , 1978	AKS+	1750 kpl (1960–1979) (VRK.)
<i>Jutta</i> , 1978	AKS+	1514 kpl (1960–1979) (VRK.)
<i>Kielo</i> , 1979	AKS+	76 kpl (1960–1979) (VRK.) Emä: <i>Ääni</i> . Myös lehmännimenä hyvin yleinen: 10 161 kpl (Vatanen 1997: 82.)
<i>Lilli</i> , 1980	AKS+	470 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Jossi</i> .
<i>Lotta</i> , 1980	AKS+	4160 kpl (1980–1999) (VRK.)
<i>Milka</i> , 1981	AKS+	424 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Jertta</i> .
<i>Mira</i> , 1981	AKS+	4441 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Hertta</i> .
<i>Minttu</i> , 1981	AKS+	1275 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Kuva</i> .
<i>Manteli</i> , 1981		7 kpl (1980–1999) (VRK.) Suositumpi lehmännimenä: 2780 kpl (Vatanen 1997: 99.) <i>Manteli</i> on <i>Mistelin</i> kaksonen. Kaksosten emä: <i>Ippa</i> .
<i>Muusa</i> , 1981	AKS+	21 kpl (1980–1999) (VRK.) Lehmännimenä suositumpi: 668 kpl (Vatanen 1997: 105.) <i>Muusa</i> on <i>Mustikin</i> kaksonen, emän nimi ei ole tiedossa.
<i>Natalia</i> , 1982	AKS+	1683 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Linta</i> .
<i>Nelly</i> , 1982	AKS+	202 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Ilo</i> .

<i>Netta</i> , 1982	AKS+	908 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Lotta</i> .
<i>Olka</i> , 1983	AKS+	14 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Mansikki</i> . Lehmän nimenä yleisempi, 1553 kpl (Vatanen 1997: 118.)
<i>Pinja</i> , 1984	AKS+	2013 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Netta</i> .
<i>Pipsa</i> , 1984	AKS+	288 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Nelly</i> .
<i>Pirta</i> , 1984	AKS+	36 kpl (1980–1999) (VRK.) Emä: <i>Lotta</i> . Lehmän nimenä vielä harvinaisempi kuin ihmisen, 18 kpl. (Vatanen 1997: 128.)

5.1.1.2 Tosiasialliset lehmännimet

Seuraavana on lista tosiasiallisista lehmien nimistä, joita ei Väestörekisterin tietokannasta löydy. Nimet ovat aikajärjestyksessä. Nimien frekvenssi on tarkastettu Vatasen (1997) nimiaineistosta.

<i>Hepsu</i> , 1931		97 kpl (Vatanen 1997: 58.)
<i>Hyvike</i> , 1931		4 kpl (Vatanen 1997: 62.) Emä: <i>Helvi</i> . Ks. myös luku 5.1.2
<i>Rusko</i> , 1931		4044 kpl (Vatanen 1997: 141.) Emä: <i>Rusina</i> . Ojansuun (1912: 21) mukaan <i>Rusko</i> on sonnin nimi. En kuitenkaan usko, että nimi olisi päätynyt aineistooni vahingossa, sillä sonnit oli 30-luvun kantakirjoissa merkitty eri sivuille kuin lehmät.
<i>Tulla</i> , 1933 ja 1942		109 kpl (Vatanen 1997: 162.) Emä, 1933: <i>Helvi</i> .

<i>Mansike</i> , 1934		212 kpl (Vatanen 1997: 99.) Emä: <i>Rusko</i> . Semanttinen yhteys: molemmat tarkoittavat ruskeaa väriä. Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Nuppu</i> , 1934		8986 kpl (Vatanen 1997: 114.) Emä: <i>Rusina</i> .
<i>Pilli</i> , 1934		180 kpl (Vatanen 1997: 128.)
<i>Pulmu</i> , 1935 ja 1937		5226 kpl (Vatanen 1997: 131.) Emä: <i>Nuppu</i> . Myös naisen nimenä: Väestörekisterikeskuksen mukaan nimenä 73 naisella vuosina 1920–1939.
<i>Tuttava</i> , 1935		69 kpl (Vatanen 1997: 163.) Emä: <i>Rusina</i> .
<i>Tuttu</i> , 1935 ja 1970	AKS+	1627 kpl (Vatanen 1997: 163.) Vuoden 1970 nimi on alkukirjainsuosituksen mukainen.
<i>Ruija</i> , 1936		86 kpl (Vatanen 1997: 140.) Emä: <i>Rusina</i> .
<i>Antamo</i> , 1938		3 kpl (Vatanen 1997: 40.) Emä: <i>Nuppu</i> . ks. luku 5.1.2.
<i>Riemu</i> , 1939		3910 kpl (Vatanen 1997: 136.) Myös synonyyminen sanalle <i>ilo</i> .
<i>Napsi</i> , 1940		40 kpl (Vatanen 1997: 109.) Emä: <i>Nuppu</i> .
<i>Perintö</i> , 1940		10 kpl (Vatanen 1997: 126.) Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Punakorva</i> , 1940		310 kpl (Vatanen 1997: 131.) Värin lisäksi ruumiinosat ovat perinteinen nimen motivaatio (Ojansuu 1912: 15).
<i>Alku</i> , 1941 ja 1974	AKS+	4902 kpl (Vatanen 1997: 38.) Emä, 1974: <i>Sopu</i> . Vuoden 1974 nimi on alkukirjainsuosituksen mukainen. Vuonna 1941 alkukirjainsuositus ei ollut vielä käytössä.

<i>Tupsu</i> , 1941 ja 1970	AKS+	1082 kpl (Vatanen 1997: 162.) Vuoden 1970 nimi on alkukirjainsuosituksen mukainen. Alkukirjainsuositus ei vielä käytössä vuonna 1941.
<i>Nata</i> , 1942		379 kpl (Vatanen 1997: 109.)
<i>Peippo</i> , 1942 ja 1949		534 kpl (Vatanen 1997: 125.)
<i>Peipponen</i> , 1942		13 kpl (Vatanen 1997: 125.) Emä: <i>Antamo</i> . <i>Peipponen</i> viittaa punaiseen, peipposen väriseen lehmään (Ojansuu 1912: 15).
<i>Pusu</i> , 1942		473 kpl (Vatanen 1997: 132.)
<i>Heluna</i> , 1943 ja 1946		8956 kpl (Vatanen 1997: 57.) Emä: <i>Hyvike</i> . Yleinen lehmän nimi, mutta esimerkiksi Ojansuu (1912:19) määrittelee <i>-nA</i> -päätteiset lehmännimet johdoksiksi. Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Leija</i> , 1945		2102 kpl (Vatanen 1997: 90.) Myös naisen nimenä vuosina 1940–1959 yhteensä 14 naisella (VRK).
<i>Muru</i> , 1948		5475 kpl (Vatanen 1997: 105.)
<i>Pella</i> , 1949		2886 kpl (Vatanen 1997: 125.) Saattaa olla nimen, <i>Bella</i> , (774 kpl, Vatanen 1997: 43) suomalaistettu versio.
<i>Rusina</i> , 1949		7247 kpl (Vatanen 1997: 141.) Emä: <i>Ruija</i> . <i>Rusinalla</i> tarkoitetaan ruskeaa lehmää (Ojansuu 1912: 14). Ks. myös luku 5.1.2.

<i>Laatu</i> , 1950		281 kpl (Vatanen 1997: 88.) Saattaa viitata hyvätuotoksiseen emään tai toiveeseen hyvästä maidon tai jälkeläisten laadusta.
<i>Päärynä</i> , 1950		208 kpl (Vatanen 1997: 133.) Ks. luku 5.1.2.
<i>Herkku</i> , 1952		83 kpl (Vatanen 1997: 58.) Emä: Heluna .
<i>Lehikki</i> , 1952		169 kpl (Vatanen 1997: 90.) Emä: Laatu . Lehikin värinen lehmä on muuten valkoinen, mutta sen silmänympärykset ovat ruskeat (Ojansuu 1912: 15). Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Hertta</i> , 1953		7895 kpl (Vatanen 1997: 58.) Emä: Heluna . Myös naisen nimenä vuosina 1940–1959 yhteensä 166 naisella (VRK). Olen luokitellut nimen lehmän nimeksi, sillä nimi esiintyy useammin lehmän nimenä kuin naisen nimenä vuosina 1940–1959.
<i>Heta</i> , 1954		5068 kpl (Vatanen 1997: 58.) Myös naisen nimenä vuosina 1940–1959 yhteensä 85 naisella. Yleistyi 60-luvun alussa ja seuraavan kahden vuosikymmenen aikana <i>Heta</i> -nimisiä naisia oli jo 254 kpl.
<i>Muruna</i> , 1954		5475 kpl (Vatanen 1997: 105.) Emä: Muru . Ks. luku 5.1.2.
<i>Naruna</i> , 1955		2 kpl (Vatanen 1997: 109.) ks. luku 5.1.2.
<i>Amura</i> , 1957	AKS+	3 kpl (Vatanen 1997: 39.)
<i>Apu</i> , 1957	AKS+	3391 kpl (Vatanen 1997: 41.) Emä: Hertta .

<i>Eppa</i> , 1958	AKS+	2007 kpl (Vatanen 1997: 50.)
<i>Harkko</i> , 1959	AKS+	1 kpl (Vatanen 1997: 56.) Emä: <i>Herkku</i> .
<i>Hilkku</i> , 1959	AKS+	67 kpl (Vatanen 1997: 59.) Emä: <i>Hertta</i> .
<i>Immu</i> , 1960	AKS+	80 kpl (Vatanen 1997: 65.) Emä: <i>Herkku</i> .
<i>Ipu</i> , 1960	AKS+	204 kpl (Vatanen 1997: 67.) Emä: <i>Apu</i> .
<i>Jekku</i> , 1961	AKS+	489 kpl (Vatanen 1997: 71.) Emä: <i>Herkku</i> .
<i>Karuna</i> , 1962	AKS+	8 kpl (Vatanen 1997: 80.) Ks. luku 5.1.2.
<i>Leppa</i> , 1963	AKS+	14 kpl (Vatanen 1997: 91.) Emä: <i>Eppa</i> .
<i>Neppa</i> , 1965	AKS+	84 kpl (Vatanen 1997: 110.) Emä: <i>Eppa</i> .
<i>Narri</i> , 1965	AKS+	180 kpl (Vatanen 1997: 109.) Emä: <i>Maruna</i> .
<i>Nuvi</i> , 1965	AKS+	3 kpl (Vatanen 1997: 114.)
<i>Osa</i> , 1966	AKS+	1357 kpl (Vatanen 1997: 121.)
<i>Peppa</i> , 1966	AKS+	6 kpl (Vatanen 1997: 126.)
<i>Risu</i> , 1968	AKS+	220 kpl (Vatanen 1997: 138.)
<i>Ruusu</i> , 1968	AKS+	9925 kpl (Vatanen 1997: 141.)
<i>Ruso</i> , 1968	AKS+	411 kpl (Vatanen 1997: 141.)
<i>Sippa</i> , 1969	AKS+	169 kpl (Vatanen 1997: 148.)
<i>Sopu</i> , 1969	AKS+	1512 kpl (Vatanen 1997: 150.)
<i>Söpö</i> , 1969	AKS+	2254 kpl (Vatanen 1997: 154.)
<i>Usva</i> , 1971	AKS+	9558 kpl (Vatanen 1997:170.) Emä: <i>Sopu</i> .
<i>Viri</i> , 1972	AKS+	1251 kpl (Vatanen 1997: 179.) Emä: <i>Sippa</i> .
<i>Äly</i> , 1973	AKS+	4004 kpl (Vatanen 1997: 190.) Emä: <i>Ulpu</i>
<i>Ässä</i> , 1973	AKS+	7293 kpl (Vatanen 1997: 191.) Emä: <i>Sointu</i> .
<i>Ääni</i> , 1973	AKS+	1079 kpl (Vatanen 1997: 192.) Emä: <i>Unelma</i> .
<i>Almu</i> , 1974	AKS+	2323 kpl (Vatanen 1997: 38.)

<i>Ensi</i> , 1975	AKS+	3771 kpl (Vatanen, 1997: 49.) Emä: <i>Äly</i> .
<i>Henttu</i> , 1976	AKS+	107 kpl (Vatanen 1997: 57.) Emä: <i>Risu</i> .
<i>Hylky</i> , 1976	AKS+	8 kpl (Vatanen 1997: 62.) Emä: <i>Äly</i> .
<i>Ilo</i> , 1977	AKS+	6209 kpl (Vatanen 1997: 65.) Emä: <i>Äly</i> .
<i>Ilotar</i> , 1977	AKS+	686 kpl (Vatanen 1997: 65.) Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Ippa</i> , 1977	AKS+	1024 kpl (Vatanen 1997: 67.) Emä: <i>Viri</i> .
<i>Jertta</i> , 1978	AKS+	1085 kpl (Vatanen 1997: 72.) Emä: <i>Äly</i> .
<i>Jiina</i> , 1978	AKS+	66 kpl (Vatanen 1997: 72.) Emä: <i>Henttu</i> .
		Yleistynyt naisennimenä 1980-luvulta alkaen, 14 kpl (1980–1999) (VRK.)
<i>Jossi</i> , 1978	AKS+	10 kpl (Vatanen 1997: 74.) Emä: <i>Ensi</i> .
<i>Juhla</i> , 1978	AKS+	3895 kpl (Vatanen 1997: 74.) Emä: <i>Hylky</i> .
<i>Jalmu</i> , 1978	AKS+	24 kpl (Vatanen 1997: 69.)
<i>Kasku</i> , 1979	AKS+	412 kpl (Vatanen 1997: 80.)
<i>Kaste</i> , 1979	AKS+	1272 kpl (Vatanen 1997: 80.)
<i>Kaunotar</i> , 1979	AKS+	969 kpl (Vatanen 1997: 81.) Emä: <i>Ilotar</i> . Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Kuva</i> , 1979	AKS+	351 kpl (Vatanen 1997: 87.) Emä: <i>Henttu</i> .
<i>Lakka</i> , 1980	AKS+	1332 kpl (Vatanen 1997: 88.)
<i>Lensi</i> , 1980	AKS+	13 kpl (Vatanen 1997: 91.) Emä: <i>Ensi</i> .
<i>Likka</i> , 1980	AKS+	1731 kpl (Vatanen 1997: 92.) Emä: <i>Ira</i> .
<i>Lupu</i> , 1980	AKS+	428 kpl (Vatanen 1997: 95.) Emä: <i>Ippa</i> .
<i>Luumu</i> , 1980	AKS+	3005 kpl (Vatanen 1997: 95.) Emä: <i>Tirra</i> .
<i>Lystikki</i> , 1980	AKS+	1201 kpl (Vatanen 1997: 96.) Ks. myös luku 5.1.2.

<i>Mansikki</i> , 1981	AKS+	7575 kpl (Vatanen 1997: 99.) Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Mekko</i> , 1981	AKS+	14 kpl (Vatanen 1997: 100.) Emä: <i>Kirjo</i> .
<i>Missi</i> , 1981	AKS+	3680 kpl (Vatanen 1997: 103.)
<i>Misteli</i> , 1981	AKS+	178 kpl (Vatanen 1997: 103.) Misteli on Mantelin kaksonen ja niiden emä on <i>Ippa</i> . Emän nimi ei ole motivoinut vasikoiden nimiä, mutta vasikoiden nimet ovat äänteellisesti samankaltaiset.
<i>Muisto</i> , 1981	AKS+	3923 kpl (Vatanen, 1997: 104.) Emä: <i>Alku</i> .
<i>Muru</i> , 1981	AKS+	5475 kpl (Vatanen 1997: 105.) Emä: <i>Jalmu</i> .
<i>Mustikka</i> , 1981	AKS+	519 kpl (Vatanen 1997: 105.) <i>Muusan</i> kaksonen. Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Nauru</i> , 1982	AKS+	276 kpl (Vatanen 1997: 109.)
<i>Neito</i> , 1982	AKS+	4432 kpl (Vatanen 1997: 110.) Emä: <i>Henttu</i> .
<i>Nimetön</i> , 1982	AKS+	149 kpl (Vatanen 1997: 112.)
<i>Nunnu</i> , 1982	AKS+	299 kpl (Vatanen 1997: 114.) Emä: <i>Kielo</i> .
<i>Nätti</i> , 1982	AKS+	5509 kpl (Vatanen 1997: 115.) Emä: <i>Kuva</i> .
<i>Oivi</i> , 1983	AKS+	179 kpl (Vatanen 1997: 117.) Emä: <i>Linta</i> .
<i>Oliivi</i> , 1983	AKS+	444 kpl (Vatanen 1997: 117.)
<i>Olotar</i> , 1983	AKS+	23 kpl (Vatanen 1997: 118.) Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Olpi</i> , 1983	AKS+	177 kpl (Vatanen 1997: 118.) Emä: <i>Kuva</i> .
<i>Onnetar</i> , 1983	AKS+	1 kpl (Vatanen 1997: 119.) Ks. luku 5.1.2.
<i>Oppi</i> , 1983	AKS+	559 kpl (Vatanen 1997: 120.) Emä: <i>Kielo</i> .

<i>Orvokki</i> , 1983	AKS+	5494 kpl (Vatanen 1997: 121.) Emä: <i>Henttu</i> . Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Palko</i> , 1984	AKS+	602 kpl (Vatanen 1997: 123.) Emä: <i>Henttu</i> .
<i>Papu</i> , 1984	AKS+	2185 kpl (Vatanen 1997: 124.) Emä: <i>Minttu</i> .
<i>Piika</i> , 1984	AKS+	1064 kpl (Vatanen 1997: 127.) Emä: <i>Linta</i> .
<i>Pisama</i> , 1984	AKS+	120 kpl (Vatanen 1997: 129.)
<i>Poppeli</i> , 1984	AKS+	103 kpl (Vatanen 1997: 130.)
<i>Pälvi</i> , 1984	AKS+	1667 kpl (Vatanen 1997: 133.) Emä: <i>Kielo</i> .

Väestörekisterikeskuksen mukaan 23 naista on nimetty *Pälviksi* vuosina 1980–1999. Lehmien nimenä kuitenkin yleisempi, joten siksi olen luokitellut sen lehmännimeksi.

5.1.1.3 Luokittelemattomat nimet

Aineistossa on kaksi miesten nimeä: Vuodelta 1961, *Juri* ja vuodelta 1981 *Nyyrikki*. Vatasen aineisto (1997: 76) mukaan *Juri* on annettu nimeksi kuudelle lehmälle vuosina 1974–1990. Aineistossa oleva nimi täyttää alkukirjansuosituksen ehdon eli se on annettu J-vuotena, 1961. *Juri*-nimisen lehmän emän nimi on *Maruna* eli äänteellistä yhteyttä ei ole. Väestörekisterin mukaan nimiä on annettu miehelle 501 kappaletta ajalla 1960–1979. *Nyyrikki*-lehmiä Vatasen aineistossa on 1237 kpl. Väestörekisterikeskuksen mukaan *Nyyrikki* on annettu kuudelle miehelle nimeksi vuosina 1980–1999. Nimi on alkukirjainsuosituksen mukainen. Miesten nimet voisivat selittyä sillä, että olen epähuomiossa ottanut aineistooni mukaan nimettyjä sonnivasikoita. En kuitenkaan pidä sitä kovin mahdollisena, sillä lehmien ja sonnien tiedot ovat kantakirjoissa eri sivuilla. Joko nimeäjä on kirjannut vasikan vahingossa lehmien joukkoon tai sitten nimiä ei ole mielletty niin vahvasti miesten nimiksi.

Aineistossa on myös neljä nimeä, joilla ei ole minkäänlaista frekvenssiä Vatasen (1997) aineistossa saati Väestörekisterikeskuksen tietokannassa. Nimet ovat vuosilta 1977, 1978, 1980 ja 1984, joten niiden pitäisi löytyä Vatasen aineistosta. Nimiä joko ei ole ilmoitettu rekisteriin tai Vatasen aineisto on puutteellinen. Näiden neljän nimen kohdalla mahdollista myös se, että ne on kirjattu eri nimillä kantakirjaan ja rekisteriin. Pidän kuitenkin kantakirjoihin kirjattuja nimiä alkuperäisempinä niminä.

<i>Hotar</i> , 1977	AKS-	On mahdollista, että olen ottanut nimen aineistoon vahingossa: se saattaa olla sonnivasikalle annettu nimi. Toisaalta siinä on käytetty johdinta <i>-tAr</i> , josta lisää luvussa 5.1.2. Vatasen nimilistassa on esimerkiksi nimi <i>Hota</i> .
<i>Jokku</i> , 1978	AKS+	Vatasen listassa kuitenkin nimet <i>Jokka</i> , <i>Jokke</i> , <i>Jokki</i> , <i>Jokko</i> ja <i>Jokla</i> .
<i>Lyypikki</i> , 1980	AKS+	Vatasen listalla kuitenkin esimerkiksi <i>Lyypekki</i> (1kpl). Ks. myös luku 5.1.2.
<i>Pollteli</i> , 1984	AKS+	Nimi on saattanut päätyä aineistooni vahingossa. Se saattaa kuulua sonnille.

5.1.2 Johtaminen ja eläimen ulkonäkö nimenmuodostuksessa

Johtaminen on suomen kielessä hyvin tärkeä uusien sanojen muodostuskeino. Johtaminen tapahtuu joko johtimen avulla tai muodostamalla uusia sanoja mallien mukaan. (Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 14–15.) Uusia sanoja syntyy etenkin suffiksaation keinoin: kantasanan perään liitetään ainakin yksi johdinaines, esimerkiksi *oppi-* + *-nUt* → *oppinut*. (Häkkinen 1997: 101.) Johdokset voidaan jakaa kolmeen ryhmään johdosmaisuuksensa perusteella: 1) Selvät johdokset, joissa johdin erottuu sanavartalosta. Johdetulla sanalla on merkitystehtävä, joka on samanlainen kuin

muilla samankaltaisilla sanoilla. 2) Hämärät tai mahdollisiksi luokiteltavat johdokset, joissa merkitysyhteys ei ole ilmeinen tai odotuksenmukainen, tai sanalla ei ole kantasanaa. 3) Sanat, joita ei voi luokitella johtimiksi, koska kantasanaa eikä merkitystehtävää ei ole. (ISK 2010: 173.)

Tämän aineiston kohdalla en ole kuitenkaan nähnyt tarpeelliseksi analysoida nimiä systemaattisesti suffiksaatiojohtamisen näkökulmasta. Osa nimistä on tulkittavissa suffiksaation tuloksiksi, mutta esimerkiksi yleisenä lehmännimijohtimena pidetyn *-kk*-johtimen frekvenssi on varsin pieni tässä aineistossa. Olen seuraavissa kappaleissa eritellyt muutamia yleisimpiä johdostyypppejä. Lisäksi olen sisällyttänyt seuraaviin kappaleisiin kielenulkoisten seikkojen, kuten ulkonäön tai toiveiden, vaikutuksen nimeämiseen. Olen pitäytynyt Ojansuun vuoden 1912 määritelmässä perinteisistä lehmännimijohtimista ja kielenulkoisista seikoista, jotka vaikuttavat nimien syntyyn. Nimien johtaminen mallin mukaan taas on aineistossani yleisempää ja malleja olenkin eritellyt luvussa 5.2.2.

Vuosien 1928–1984 esimerkiksi lehmän ulkonäköä kuvailevista nimistä on lähes mahdotonta tehdä tarkkoja huomioita, sillä tuon ajan omistajat ovat jo edesmenneitä. Kantakirjoissa ei ole mainintoja eläinten ulkonäöstä, joten on mahdotonta tietää, onko nimellä ja eläimen ulkonäöllä yhteyttä. Nimien yhteyttä eläimen ulkonäköön voidaan kyllä arvioida, kuten seuraavissa luvuissa teenkin.

5.1.2.1 *-kkV*-johdokset

-kki-johtimen avulla saadaan varsin perinteisiltä lehmännimiltä kuulostavia nimiä. Lepäsmaa, Lieko ja Silfverberg (1996: 77) ovat luokitelleet *-kki*-johtimen ”muiksi substantiivijohtimiksi”. Johdin ei siis ole kovin yleinen, vaikka suomen kielessä onkin sanoja, jotka muistuttavat sanahahmoltaan *-kki*-johdoksia: esimerkiksi *apteekki* ja *vännikki*, jotka ovat kuitenkin lainasanoja. *-kki*-päätteisten nimien tulkitsemisessa johdoksiksi onkin oltava varovainen. Myös johtimen *-kkA* avulla muodostettujen sanojen kantasana on usein vaikea osoittaa. *-kkA*-päätteisissä sanoissa on myös paljon laina-ainesta. (Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 76.) Etymologinen tutkimus

olisi kaikkien *-kkV*-päätteisten sanojen kohdalla tarpeen, jotta voitaisiin tietää varmaksi niiden mahdollinen lainaperäisyys.

Nimi *Lehikki* lienee muodostettu johdinta *-kki* käyttäen, mutta sen kantasana on epäselvä. Lisäksi aineistossa on vielä yksi, epäselvä nimi, jonka lainaperäisyyttäkin epäillen: *Nyyrikki*. Nimellä ei tunnu olevan muita viittauskohteita kielenulkoisessa maailmassa kuin jokin subjekti, tässä siis nautaeläin. Ojansuukin (1912: 38) mainitsee *Nyyrikin* perinteisenä lehmännimenä. Lystikki on yleinen lehmännimi Vatasen nimilistan perusteella. Sen kantasana on läpinäkyvä, ja näin ollen johdos on selvä: *lysti-kki*. Lysti on synonyyminen ilolle. Ojansuukin (1912: 36) mainitsee nimen perinteisenä lehmännimenä omassa teoksessaan.

Mansike-johdoksen vartalona on pidettävä *mansikka*-sanan heikkoa vokaalivartaloa, *mansika*-. *Mansikkaa* on käytetty lehmän nimissä tarkoittamassa mansikanväristä, täysin ruskeaa lehmää (Ojansuu 1912: 14). Johdokseni tulkitseminen on ongelmallista, sillä vartalona pidettävä sana, *mansikka*, on jo itsessään johdos. Nimi *Mansike* on mielestäni turvallisimmin tulkittavissa muunnokseksi nimestä *Mansikki*. Samanlaiseen ratkaisuun kanssani on päätenyt Ojansuu vuonna 1912: Ojansuu luokittelee *-ke*-johtimen *-kki*-johtimen murteelliseksi versioksi. Hänen mukaansa aines on peräisin Länsi-Suomen murteista. (Ojansuu 1912: 18.) *-ke*-johtimella saadut johdot ovat nykysuomessa yleensä välineennimiä, kuten lomake, teon tuloksia, kuten lisuke tai teon nimiä, kuten pärske (Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 58). Johdoksen *Hyvike* vartalo epäselvä, mutta lähinnä se on adjektiivia *hyvä*. Nimi on rinnastettavissa esimerkiksi nimeen *Hyötikki*, jonka Ojansuu tulkitsee tilapäiseksi nimeksi. Lehmä on tilapäisesti hyödyllinen, hyötyä tuottava. (Ojansuu 1912: 16–17.) *Hyvike* voisi näin ollen tarkoittaa toivetta hyvin tuottavasta lehmästä.

5.1.2.2 *-mO*-johdot

Aineistossa on vain yksi nimi, joka on tulkittavissa *-mO*-johdokseksi: *Antamo*. Elävän olennon nimenä *Antamo* on hieman erikoinen, koska *-mO*-johtimella ilmaistaan yleensä paikkaa, jossa kantasanan toiminta tapahtuu, esimerkiksi *kehräämö* tai

kampaamo (Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 72–73). Vatasen aineistossa *Antamoita* on kolme kappaletta, Väestörekisterikeskuksen mukaan *Antamo* on ollut vuosina 1920–1939 nimenä 12 miehellä. Nimen motivaationa tuntuu kuitenkin olevan johdoksen vartalo, verbi *antaa*, joka assosioituu toiveeseen hyvästä lehmästä: hyvä lehmä antaa paljon maitoa. Eläimen toivotut ominaisuudet ovat olleet yleinen nimeämisperuste sekä lehmillä, että hevosilla (ks. esim. Kalske 2005). Toisaalta lehmä on voitu nähdä eräänlaisena paikkana, jossa maidontuotanto tapahtuu.

5.1.2.3 -ntO-johdokset

-ntO-johdokset ilmaisevat toiminnan tulosta, kuten *tutkinto*, *näytöntö*, kohdetta, kuten *uskonto*, *perintö* tai itse toimintaa, kuten *tuotanto*, *pyrintö* (Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 65). Aineistossa on vain yksi nimi, joka voidaan luokitella -ntO-johdokseksi: *Perintö*. Perinnöllä tarkoitetaan ihmisen omaisuutta tämän kuoltua. Johdos on selvä; sanavartalo, *peri-*, erottuu pääteaineksesta ja se ilmaisee samaa kuin useimmat muut samanjohtimelliset sanat (ks. esim. ISK 2010: 173).

Perinnön voidaan myös ajatella olevan Ojansuun tapaan tilapäinen nimi (Ojansuu 1912: 16). Omaisuuden periminen mielletään usein positiiviseksi asiaksi. Voidaan ajatella, että nimeäjä on toivonut lehmästä saatavan paljon maitoa ja hyviä jälkeläisiä, eli *perintöä*.

5.1.2.4 -nA-johdokset

Ojansuun mukaan -nA-pääteisyys lehmän nimessä on merkki johdoksesta. Hän mainitsee teoksessaan vuodelta 1912 -na-johtimen toiseksi yleisimpänä lehmän nimen johtimena. Esimerkkeinä hän kertoo muun muassa selvät johdokset *Rusina*, *Viikuna* ja *Kumina*, mutta sanat lienevät ennemminkin lainasanoja kuin puhtaita johdoksia. Hämäriksi hän on luokitellut esimerkiksi nimet *Aikuna* ja *Silkuna*. (Ojansuu 1912: 19.) Uudemman kieliopin valossa -nA-päätteiset nimet olisi tulkittavissa ennemmin lainasanoiksi: *Iso Suomen Kielioppi* sanoo -nA-johtimen tuottavan hämäriä

tai mahdollisia johdoksia, ja esimerkiksi sellaiset sanat kuten *ipana* ja *murkina*, eivät ole sen mukaan johdoksia (ISK 2010: 174).

Sellaiset nimet kuten esimerkiksi *Heluna*, *Naruna* tai *Muruna* ovat ongelmallisia. *Ison suomen kieliopin* mukaan kolmitavuisen *-nA*-päätteiset sanat ovat tyypillisesti lainasanoja, vaikka ovatkin sanahahmoltaan samankaltaisia johdosten kanssa. Lainasanoiksi ne on tulkittava sillä perusteella, ettei niistä ole erotettavissa kantasanoja. (ISK 2010: 176.) Ojansuun ehdotus siitä, että *-nA*-päätteisyys nimessä tekisi siitä johdoksen, on ongelmallinen juuri nykykieliopin valossa. Tutkimuksen kohteena olevalla tilallakin *-nA*-päätteisyys on todennäköisesti ollut käyttökelpoinen malli nimenmuodostuksessa. *-nA*-nimien taustat ovat hämääriä, mutta niiden etymologisen taustan selvittäminen olisi mielenkiintoista, joskaan ei tässä tutkimuksessa relevanttia.

5.1.2.5 *-tAr*-johdokset

-tAr-johtimen avulla saadaan aikaan naistennimityksiä. Saadut johdokset ilmaisevat naisen asemaa, jonkin seudun naisasukasta tai ominaisuuden haltijaa. (Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 55.) Nimi *Ilotar* on selvä johdos. Sen kantasanaan on nomini *ilo*, ja sen merkitys on sama kuin useimmilla muilla *-tAr*-johdoksilla, eli naisennimitys (vrt. esim. kuningatar). (Ks. esim. Lepäsmaa, Lieko, Silfverberg 1996: 55.) Myös *Ilottaren* jälkeläisen, *Kaunottaren*, nimi on selvä johdos. Kantasanaan on *kauno*-, joka jo itsessään on Ojansuun (1912: 33) mukaan perinteinen lehmännimi. *Onnettaren* kantasana on sanan *onni* vokaalivartalo, *onne*-, ja saatu johdos tarkoittaa ominaisuuden haltijaa. Oudompia *-tAr*-päätteisiä nimiä ovat muun muassa *Hotar* ja *Olotar*. Näiden kantasana on vaikea erottaa päätteestä.

Olotar-nimen kantasanaan voi pitää *olla*-verbin *ole*-vartaloa. *Olotar* voisi näin ollen tarkoittaa jonkinlaista olemisen haltijaa, mutta sellainen merkitys on vieras. Lisäksi oletettu kantasana ei ole nomini vaan verbi. Koska *-tAr*-johtimen kantasanaan on aina nomini, on nimi *Hotar* varsin erikoinen: kantasanaa on lähes mahdotonta erottaa.

Ojansuun (1912: 20) mukaan 1900-luvun alkupuolella ihmiseen viittaava *-tAr*-johdinta käytettiin etenkin Itä-Suomessa, savolaismurteiden alueella. Ojansuu ei suosittelle kuitenkaan näin toimittavan sen kummemmin kantaansa perustelematta.

Joidenkin outojen naisten nimien kohdalla olen epäillyt niiden päätyneen aineistooni sonnien nimistä. En kuitenkaan usko nimen *Hotar* eksyneen aineistooni sonninnimenä, sillä *-tAr* viittaa naissukupuoleen. Lisäksi vanhoissa kantakirjoissa lehmien ja sonnien nimet on listattu eri sivuilla, joten senkään vuoksi en usko nimen kuuluvan sonnille.

5.2 Vuosien 1985–2013 nimet

Vuonna 1985 tila siirtyi sukupolvenvaihdoksessa isäni, Vesan, omistukseen. Noin vuoteen 1986 saakka tilanomistajat antoivat karjantarkkailijoiden nimetä syntyneet lehmävasikat. Noihin aikoihin tilalle muutti asumaan äitini Anne, jonka myötä vasikoita alettiin nimetä myös siten, että vasikan nimestä oli tunnistettavissa sen emä. (Heikura 2014.) Vaikka karjantarkkailijat ovatkin antaneet vuosien 1985 ja 1986 nimet, olen kuitenkin sisällyttänyt vuodet tähän osaan aineistoani, sillä pääjakoni perustuu siihen, kuka kulloinkin on ollut tai on tilan omistajana.

Aineiston toisessa osassa nimiä on huomattavasti enemmän kuin ensimmäisessä osassa. Aineiston nimistä 80 % on annettu vuosina 1985–2013. Analyysin seurauksena tämäkin osa aineistosta jakautuu ensin kahtia: nimiin, joilla on todellinen motivaatio ja niin sanottuihin mallinimiin. Todellisista motivaatioista lisää luvussa 5.2.1 ja mallinimistä luvussa 5.2.2.

Äitini lisäksi nuorin veljeni, Veeti, on ollut innokas lehmien nimeäjä. Veeti noudattaa Annen tapaan mallia, josta tunnistaa vasikan emän. Veeti tosin käyttää mekaanisiakin malleja. Malli yleensä sellainen, että sitä voi soveltaa kaikkiin samana vuonna syntyviin vasikoihin. Näistä produktiivisimmat ovat niin sanottu *iPhone*-malli ja *ei*-malli, vaikka niitä käyttäen ei olekaan tehty kovin montaa nimeä. Kerron Veetin tietoisesti käyttämistä malleista luvussa 5.2.1.

Murteellisten sanojen selitykset ovat peräisin lähinnä Annelta. Äitini on kotoisin Etelä-Pohjanmaalta, minkä vuoksi totesin hänen olevan riittävän hyvä informantti ja lähde murteellisten sanojen alkuperän selvittämiseksi. Lisäksi, koska nimeäjiä ei ole viimeisen 30 vuoden aikana ollut kovin montaa ja tutkimukseni on tapaustutkimus, pidän yhden tämän yhden informantin käyttöä perusteltuna. Mikäli tutkimuksen kohteena olisivat murre sanat yleensä, ei yksi informantti olisi alkuunkaan riittävä otos haastattelussa.

Haastattelu on ollut hyvin vapaamuotoinen: en ole käyttänyt valmista pohjaa. Haastattelu muistuttaa muodoltaan teemahaastattelua, jossa haastateltavalle annetaan teema, josta hänen tulee puhua. Tässä teemana ovat olleet kulloinkin nimi. Haastateltavat ovat saaneet kertoa omin sanoin nimien käytöstä ja nimienmuodostusperiaatteista. Haastatteluista ei ole videoita tai nauhoituksia, mutta olen kirjannut pääkohdat muistiinpanoiksi itselleni. Haastateltavien lähisukulaisuuden vuoksi oli helppoa päätellä, kuka on antanut kyseisen nimen. Täten oli helppo myöskin kohdistaa kysymykset nimien taustoista oikealle henkilölle.

5.2.1 Semanttinen analyysi vuosien 1985–2013 nimistä

Tämän kappaleen nimien motivaatioita olen selvittänyt lähinnä kahdelta henkilöltä: Annelta ja Veetiltä. Annen nimeämismallissa oli tärkeää, että emä ja myöhemmin koko lehmäsuku olisi tunnistettavissa lehmän nimestä. Olen kirjannut kaikkien lehmien emien nimet riippumatta siitä, onko se vaikuttanut nimeämiseen. Emän nimestä olen **lihavoanut** ne osat, joiden olen katsonut vaikuttaneen vasikan nimeen. Jokainen Annen antama nimi noudattaa alkukirjainsuosituksia.

Vaikka Anne pyrki nimeössään siihen, että vasikan emän tunnistaisi nimestä, ei läheskään kaikkien nimien kohdalla ole näin. Vain neljällä nimellä on äänteellinen yhteys emänsä nimeen. Joillakin nimillä on jokin muu yhteys emäänsä, toiset taas

liittyvät syntymäaikaan tai -paikkaan. Olen eritellyt jokaisen nimen taustan lyhyesti vasikan nimen viereen.

<i>Sima</i> , 1986	AKS+	<i>Sima</i> assosioituu vappuun; vasikka syntyi vapun aikaan. Emä: <i>Natalia</i> .
<i>Smansikki</i> , 1986	AKS+	Anne halusi nimetä vasikan <i>Mansikiksi</i> , mutta koska oli S-vuosi, vasikasta tuli <i>Smansikki</i> . Emä: <i>Poppeli</i> .
<i>Suber</i> , 1986	AKS+	<i>Jertta</i> -emä oli hyvä lypsylehmä ja vasikasta toivottiin yhtä hyvää, joten siitä tehtiin <i>super</i> -sanon muunnos. Koska emä oli hyvä lypsylehmä, toivottiin myös sen jälkeläisestä sellaista. Nimi <i>Jertta</i> oli assosioitunut tuottoisuuteen.
<i>Tanner</i> , 1987	AKS+	Vasikka syntyi kesällä pellolle. Emä: <i>Pinja</i> .
<i>Tantere</i> , 1987	AKS+	Vasikka syntyi kesällä pellolle. Emä: <i>Linta</i> .
<i>Tulmunki</i> , 1987	AKS+	<i>Tulmunki</i> on Annen mukaan murretta ja tarkoittaa vahinkoa. Vasikan syntymään lienee liittynyt jonkinlaisia ongelmia. Nimi on myös muunnos emän nimestä. Emä: <i>Pulmu</i> .
<i>Taalu</i> , 1987	AKS+	<i>Taulun</i> emän nimi on <i>Kuva</i> . Nimen taustalla assosiaatioketju: taulussa on kuva. Nimien välillä on siis jonkinlainen semanttinen yhteys.
<i>Vima</i> , 1989	AKS+	V-vuotena syntynyt vasikka on saanut emänsä nimen muunnoksen. Emä: <i>Sima</i> .

<i>Vaaksa</i> , 1989	AKS+	Vasikka oli syntyessään pieni. <i>Vaaksa</i> on vanha mittayksikkö, joka tarkoittaa peukalon ja etusormen välistä etäisyyttä. Emä: <i>Tulmunki</i> .
<i>Vantttera</i> , 1989	AKS+	Vasikka oli syntyessään suurikokoinen. Lisäksi nimi on myös muunnos emän nimestä, sillä oli V-vuosi. Emä: <i>Tantere</i> .
<i>Yhä</i> , 1990	AKS+	Tämän nimen tausta on hämärä, mutta Anne epäili eläimen olevan ostettu toiselta tilalta. Nimi on saattanut joutua aineistooni vahingossa. Emä: <i>Utria</i> .
<i>Yösä</i> , 1990	AKS+	Vasikka on syntynyt todennäköisesti yöllä. Nimi on myös muunnos emän nimestä: <i>Rosa</i> .
<i>Ärlä</i> , 1990	AKS+	Anne halusi antaa vasikalle oudon nimen ilman erityistä syytä. Emä: <i>Tumpula</i> .
<i>Eysä</i> , 1992	AKS+	Euroopan yhteisön ¹ perustaminen on vaikuttanut vasikan nimen syntyyn. Nimi ei kuitenkaan ole kantaaottava. Emä: <i>Söpö</i> .
<i>Hama</i> , 1993	AKS+	<i>Vasikan</i> emän nimi on <i>Tulmunki</i> . <i>Hamakin</i> tarkoittaa Annen mukaan vahinkoa, tosin pienempää kuin <i>Tulmunki</i> . Vasikka syntyi <i>H</i> -vuotena, joten <i>H</i> -alkuinen vahinkoa tarkoittava sana valikoitui nimeksi. Nimet ovat siis toistensa synonyymeja.

¹ Vuonna 1992 Maastrichtin sopimuksen myötä Euroopan yhteisöstä tuli Euroopan unioni (Ulkoasianministeriö 2015: internet).

Kua, 1996 AKS+ Emän nimi, *Juhla*, ärsytti Annea, joten hän antoi vasikalle tarkoituksella oudon nimen.

Pikkukorva, 2001 AKS+ Vasikalla oli pienet korvat. Emä: *Napsi*.

Veljeni Veeti on nimennyt muutamia lehmiiä tarkoituksenmukaisesti humoristisesti. Veeti on käyttänyt nimissä nimenmuodostusmallia, jonka hän on lainannut tietotekniikkavalmistaja Applelta: *iPhone*. Mallia on ollut helppo käyttää vuonna 2011, jolloin nimien alkukirjaimena oli vuorossa *I*. *iPhone*-mallissa vasikan nimi on saatu lisäämällä pieni *i*-kirjain emän nimen alkuun. Vaikka vuotuisen alkukirjaimen lisääminen emän nimen alkuun onkin ollut 2000-luvulla varsin yleinen keino nimetä vasikoita, on malli erityinen juuri pienen alkukirjaimensa vuoksi, jolloin nimet assosioituvat vahvasti *Applen* tuotteeseen. Lisäksi Veeti kertoo mallin olleen tarkoituksenmukainen. Tällä mallilla muodostettujen nimien vitsikkyys itse asiassa paljastui vasta minun tätä tutkimusta tehdessäni, muun muassa *Vesalle*.

iEsikko, 2011 AKS+ emä: *Esikko*.

iUlle, 2011 AKS+ emä: *Ulle*.

iVtoona, 2011 AKS+ emä: *Vtoona*.

iYrenny ja *lytrenny*, AKS+ emä: *Yrenny*. Kaksoset.

2011

iHieno, 2012 AKS- emä: *Hieno*.

iHyupupu, 2012 AKS- emä: *Hyupupu*.

iÄvinimit, 2012 AKS- emä: *Ävinimit*.

iPhone-malli erottaa toisistaan muitakin kuin emän ja vasikan nimet: *Yrenny*-niminen lehmä on saanut kaksosvasikat vuonna 2011. Vain toinen vasikoista on saanut *iPhone*-nimen; toisen oli tyytyminen tavallisempaan versioon, *lyrenny*. Kolme nimistä on vuodelta 2012, jolloin on ollut *J*-vuosi. Näiden kohdalla alkukirjainsuositus ei toteudu. Lehmät ovat todennäköisesti syntyneet alku- tai loppuvuonna, jolloin

alkukirjainsekaannukseen on suurin vaara: Kun vuosi on juuri vaihtumassa tai vaihtunut, voi alkukirjaimen käytössä esiintyä horjuntaa. Nimeäjät eivät aina yksinkertaisesti muista, minkä grafeemin vuoro kulloinkin on. Esimerkiksi jos lyhyen ajan sisällä on syntynyt monta vasikkaa, ovat ne kaikki voineet saada 'väärällä' alkukirjaimella alkavan nimen, koska nimeäjä on ollut siinä uskossa, että oli *I*-vuosi. 2000-luvun nimissä on tavallista, että alkukirjainsuosituksen käyttö ontuu.

Veeti on tehnyt muitakin humoristisia nimiä. Veetin nimeämiseen ovat vaikuttaneet ajankohtaiset asiat, kuten edellä mainittu *iPhone*. Ainakin yksi televisio-ohjelma on myös motivoinut erään nimen: *Iholla Hyulle* -nimen motivaationa on ollut vasikan syntymäaikaan televisiossa esitetty sarja *Iholla*. Emän nimi, *Hyulle*, assosioitui Veetin mielessä kyseiseen televisiosarjaan, ja hän antoi lehmävasikalle nimen sarjan mukaan. Sen kummempaa syytä Veeti ei osannut nimeen antaa; hän vain piti näin syntyneen nimen erikoisuudesta.

Aineistosta on myös hyvin pieni *ei*-alkuisten nimien ryhmä. Näissä nimissä vasikan nimi on saatu lisäämällä emän nimeen kielto sana 'ei' tavuviivan kanssa. *Ei*-sana emän nimen edessä kertoo, että kyseessä on nimenomaan kyseisen lehmän vasikka eikä emä itse. *Ei*-alkuisuus olisi voinut olla hyvinkin produktiivinen nimenmuodostusmalli Veetillä, mutta tuohon aikaan hän opiskeli, eikä tehnyt sen vuoksi niin usein töitä. Luokittelen nimen *Eipini* myös tähän kategoriaan, vaikka siinä nimenosia ei olekaan eroteltu toisistaan tavuviivalla. Näkemättä emän nimeä olisi nimi luokiteltavissa muihin *ei*-alkuisiin nimiin. *Eipini* on kuitenkin hahmotettavissa ennemmin *ei*-alkuiseksi kuin omaksi kokonaisuudekseen, sillä se ei ole johdettavissa suoraan emän nimestä.

Eipini, 2013 AKS- emä: *lyvinimi*

Ei-Ana, 2013 AKS- emä: *lanana*

Ei-Tyysä, 2013 AKS- emä: *Ityysä*

Lisäksi *ei*-alkuisuus näyttää produktiiviselta nimenmuodostuskeinolta myös Vesalla: Vuonna 2012 on syntynyt monia *ei*-alkuisia nimiä puhtaasti sattumalta. *I*-vuonna syntyneet lehmät ovat poikineet *E*-vuotena, ja vasikan nimet on muodostettu lähes

poikkeuksetta lisäämällä emän etunimeen kirjain *E*, vaikka *E*-vuoden alkukirjain on ollut *J*. *Ei*-alkuisuus lienee ollut sen verran houkutteleva vaihtoehto, ettei nimeäjä ole tullut kyseenalaistaneeksi alkukirjaimen ajankohtaisuutta. Nämä muut *ei*-alkuiset nimet, joissa ei ole leikitelty tavuviivoilla ja isoilla alkukirjaimilla, ovat Vesan, tai mahdollisesti myös Veikan, tietokantaan syöttämiä nimiä. Vesa nimeää yleensä mekaanisesti, usein pohtimatta sen kummemmin nimen merkitystä.

<i>Eiahkera</i> , 2013	AKS-	emä: <i>iAhkera</i> .
<i>Eiburik</i> , 2013	AKS-	emä: <i>Iburikki</i> .
<i>Eienniina</i> , 2013	AKS-	emä: <i>lenniina</i> .
<i>Eiiris</i> , 2013	AKS-	emä: <i>liris</i> .
<i>Eilli</i> , 2013	AKS-	emä: <i>llli</i> .
<i>Eilona</i> , 2013	AKS-	emä: <i>llona</i> .
<i>Eimalia</i> , 2013	AKS-	emä: <i>lmalia</i> .
<i>Einkivä</i> , 2013	AKS-	emä: <i>Inkivääri</i> . Tässä nimessä on emän nimeä jouduttu lyhentämään tehtäessä vasikan nimeä, koska tietokantaan mahtuu vain rajallisesti merkkejä.
<i>Eiosma</i> , 2013	AKS-	emä: <i>Ibrosma</i> . Tästä nimestä on pudonnut pois kaksi kirjainta emän nimestä. Syynä on lyhentäminen, mutta koska tämän nimen lyhentäminen lopusta päin olisi tehnyt vasikan nimestä vaikean, on Vesa päätynyt poistamaan kirjaimia nimen keskeltä.

<i>Eisi</i> , 2013	AKS-	emä: <i>lasia</i> . Tästä emän nimestä on pudonnut keskeltä ja lopusta pois A-kirjain. Vesa ei muistanut syytä, mutta epäili kirjainten puuttumisen olevan puhdas vahinko.
<i>Eisikko</i> , 2013	AKS-	emä: <i>iEisikko</i> . Tämän nimen kohdalla on vaihdettu kahden ensimmäisen kirjaimen paikkoja. Vesa on muuttanut nimen yksinkertaisempaan muotoon. Hän ei muista ajatelleensa, ettei <i>eie</i> -triftongi ole suomen kielen mukainen.

Veeti on antamissaan nimissä leikitellyt kirjainten ääntöasuilla hieman samaan tyyliin kuin Annekin. Veetin nimeämiä lehmiiä ovat muun muassa vuonna 2012 *Jee-Risti* ja *Jo-oliivi*. Näissä pelkän J-kirjaimen lisäämisen emän nimen alkuun sijasta Veeti on lisännyt puolivokaalin kanssa samaan tavuun sidosvokaaleja. *Jee-Ristin* *Eristi*-emän nimen alkuun lisätty J-kirjain saa alun muistuttamaan huudahdusta ”jee!”, joten Veeti venytti vokaalin kaksoisvokaaliksi huumorin nimissä. Hieman samalla tavalla on käynyt nimen *Jo-oliivi* kohdalla. *Jo-oliivin* emän nimi on ollut *Vsoliivi*. Sen sijaan, että Veeti olisi koodannut nimen alkuun lisää konsonantteja, hän pudotti nimen kaksi ensimmäistä konsonanttia pois ja pani tilalle J-kirjaimen. Taustalla on ajatus siitä, että tavutettaessa nimessä säilyisi emänkin nimessä esiintyvä *oliivi*.

Veetin käsialaa on myös nimi venäläiseltä kuulostava *Ivrok Vladimir*, joka motivaationa on ollut juuri venäläisyysmielleyhtymä. Emän nimi on ollut *Vrokko*, ja vasikan nimeä I-vuotena hahmotellessaan Veeti huomasi *Ivrokkon* kuulostavan venäläiseltä. Lisätäkseen nimen inhimillisyyttä ja venäläisyyden tuntua Veeti poisti *-kko*-päätteen ja lisäsi perinteisenä pidetyn venäläisen etunimen *Vladimirin*. Näin muodostettu nimi muistuttaa lehmien nimille epätyypillistä etunimi sukunimi -mallia.

Veetin mallissa yleisin tendenssi on säilyttää nimessä eräänlainen ydinos, joka on tunnusomaista eri lehmäsuvuille. Nimi voi muuttua malliin nähden varsin paljonkin, mutta ydinosan säilyttäminen uusissa nimissä pitää huolen siitä, että sukulaisuus on

läpinäkyvää. Nimen ytimeen voi lisätä osia tai kirjaimia, tai siitä voi poistaa tai korvata osia tai kirjaimia.

5.2.2 Mallinimet

Mallinimiksi kutsun nimiä, jotka on muodostettu samalla kaavalla. Mallin mukaan nimeäminen on yksi johtamisen tavoista, joskaan ei yleisin (Lepäsmää, Lieko, Silfverberg 1996: 14–15). Suurin osa aineiston nimistä on mallinimiä. Vasikat alettiin nimetä tietyllä mallilla, kun tila laajeni 2000-luvun vaihteessa. Koska vasikoita syntyy keskimäärin kaksi viikossa, ovat nimenantajat helpottaneet nimiurakkaansa vain lisäämällä kyseisen vuoden alkukirjaimen emän nimeen, vaikka näin muodostunut nimi rikkoisikin suomen kielen fonotaksia. Mallinimet ovat muita nimiä useammin suomen kielen fonotaksin vastaisia. Fonotaksi määrittelee, miten foneemit käyttäytyvät kielessä (ISK 2010:27). Mallilla nimettäessä nimiin saattaa tulla pitkiä konsonanttijonoja, kuten sukua toisilleen olevat *Vsneca* ja *Bsvneca*.

Olen järjestänyt kaikki mallinimet seitsemään luokkaan (Ks. Liite 6). Näistä suurimmat eli yleisimmät mallit ovat: 1.) Lisäys-luokka, jossa emän nimen eteen yksinkertaisesti lisätään kulloinkin vuorossa oleva alkukirjain. Näitä nimiä on yhteensä 209 kappaletta. 2.) Toiseksi suurimman luokan muodostavat sellaiset nimet, joissa emän nimestä korvataan jotakin kirjaimia tai tavuja tai jopa kokonaisia sanoja toisilla. Näitä on yhteensä 108 kappaletta. 3.) Kolmanneksi yleisintä on poistaa jotakin kielenaineksia: näitä nimiä on 46 kappaletta. 4.) Neljäs luokka on yhdistelmä, jossa nimissä on käytetty vähintään kahta keinoa, eli esimerkiksi emän nimestä on voitu poistaa ensin alkukirjain ja lisätä sen jälkeen vaikkapa tavu. Tällaisia nimiä aineistossa on 41 kappaletta. 5.) Viidennessä luokassa on 32 nimeä, joiden taustalla ei tunnu olevan mitään mainittavaa logiikkaa. 6.) Kuudennen luokan nimissä emän nimeen on lisätty kielenaineksia. Näihin nimiin on lisätty siis jotakin muutakin kuin vain alkukirjain emän nimen eteen. Tällaisia nimiä ei ole kovin paljon, vain 24 kappaletta. Viimeisenä eli 7.) seitsemäntenä on ryhmä nimiä, joiden emän nimestä ei ole tietoa. Näitä nimiä on vain 22 kappaletta.

Edellä mainitut kategoriat ovat siis ne, joihin olen sijoittanut jokaisen nimen, jonka taustalla ei tunnu olevan sen kummempaa selitystä. Nimet ovat enemmän tai vähemmän emien nimien kaltaisia, mutta kuten aluksi mainitsin, usein suomen kielen fonotaksin vastaisia. Olen käynyt jokaisen mallinimen yksi kerrallaan läpi sen jälkeen, kun olin poiminut aineistosta nimet, joilla tuntui olevan erityinen motivaatio. Koska olin kirjannut jokaisen löytämäni emän nimen mukaan aineistooni, näin emän nimestä helposti, miten vasikan nimi oli johdettu. Olen luokitellut nimet vuosien mukaan. Olen myös luokitellut nimiä sen mukaan, toteutuuko alkukirjainsuositus vai ei. (Liite 6.)

Kun lehmiä alkoi olla 2000-luvun alun jälkeen tilalla yhä enemmän, syntyi myös vasikoita useammin; keskimäärin kaksi tai kolme vasikkaa viikossa. Nimiä antoivat tuohon aikaan lähinnä toinen veljeni, Veikka, ja isäni, Vesa, jotka olivat laiskempia nimenkeksijöitä kuin Anne ja Veeti. Pääosin he ovat nimenneet siten, että emän nimeen on lisätty kutakin vuotta vastaavaan alkukirjain ja näin on saatu vasikalle nimi, joka sekä noudattaa alkukirjainsuositusta että säilyttää sukulaisuuden läpinäkyvyyden nimissä. Näin syntyneistä nimistä on helppo päätellä, mitkä eläimet ovat sukua toisilleen. Malli on ollut Veikalla ja Vesalla hyvin ahkerasti käytössä ja mallia käytetään tilalla edelleen.

Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat nimet, joissa emän nimeen on lisätty vasikan syntymävuoden alkukirjain tai oletettu alkukirjain. Näitä nimiä on yhteensä 209 kappaletta, joista alkukirjainsuositusta noudattaa 155 kappaletta. Tätä nimeämistekniikkaa on käytetty ensimmäisen kerran vuonna 1993, ja sen käyttö yleistyy 2000-luvulle tultaessa. Suurin osa nimistä noudattaa alkukirjainsuositusta: 209 nimestä vain 23 ei ole alkukirjainsuosituksen mukainen. Olen luokitellut kaikki nimet, joissa emän nimeen on lisätty alkukirjain, tähän ryhmään (Kuva 4).

	A	B	C	D
1	k	j	i	h
2	Eilona 2013 Ilona	Iburippe 2012 Burippe	Iahkera 2011 Ahkera	Halvikk 2010 Alvikk
3	Eamor 2013 Amor	Ieri 2012 Eri	Iakka 2011 Akka	Hinja 2010 Vinja
4	Eeet 2013 Eet	Ihilma 2012 Hilma	Ibrohma 2011 Brosma	Hroikka 2010 Roikka
5	Ehilma 2013 Hilma	Ihinja 2012 Hinja	Iburikki 2011 Burikki	Htecaro 2010 Tecaro
6	Ehurippe 2013 Hurippe	Ihinkki 2012 Hinkki	Ielly 2011 Elly	Hunimi 2010 Unimi
7	Ehurre 2013 Hurre	Ihurippe 2012 Hurippe	Ienniina 2011 Enniina	Hupu 2010 Upu1
8	Eiahkera 2013 Iahkera	iHyupupu 2012 Hyupupu	iEsikko 2011 Esikko	Hurippe 2010 Urippe
9	eienniina 2013 Ienniina	Iuusnöös 2012 Uusnöösi	Ilohenojananki 2011 Lohenojan Anki	Husiina 2010 Usiina
10	Eiiris 2013 Iiris	iÄvinimit 2012 Ävinimit	Irokko 2011 Rokko	Hvutuurikki 2010 Vutuurikki
11	Eilli 2013 Illi	Jadalmi 2012 Adalmi	Itevä 2011 Etevä	Hylevä 2010 Ylevä
12	Ei-Tyysä 2013 Ityysä	Jamanta 2012 Amanta	iUlle 2011 Ulle	Hyli 2010 Yli
13	Elakka 2013 Lakka	Jatomi 2012 Atomi	Iuuna 2011 Uuna	Hypinimi 2010 Ypinimi
14	Erokko 2013 Rokko	Jeet 2012 Eet	Ivinja 2011 Vinja	Hysiina 2010 Ysiina
15	Evinja 2013 Vinja	Jeseiti 2012 Eseiti	IVslimi 2011 Vslimi	Hysma 2010 Ysma2
16	Eyokkonen 2013 Yokkonen	Jysmasii 2012 Ysmasii	Ivsma 2011 Vsma	Hysoliivi 2010 Ysoliivi
17	Eyrippe 2013 Yrippe	Jätimi 2012 Ätimi	Ivteito 2011 Vteito	Hytyysä 2010 Ytyysä
18	Eystekuu 2013 Ystekuu		iVtoona 2011 Vtoona	Hyulle 2010 Yulle
19	Ihinkki 2013 Hinkki		IYhristi 2011 Yhristi	Hyönku 2010 Yönku
20	Jepäily 2013 Epäily		Ipyysä 2011 Ypyysä	Häeito 2010 Äeito
21	Jhilma 2013 Hilma		Iyrenny 2011 Yrenny (kaksoset)	Hätrenny 2010 Ätrenny
22	Jhätinimi 2013 Hätinimi		Iyrenny 2011 Yrenny (kaksoset)	Hyupu 2010 Yupu1
23	Jäeito 2013 Äeito		Iy-Tytteli 2011 Yytteli	
24	Jätecaro 2013 Ätecaro			
25				
26				

Kuva 4: Kuvakaappaus aineistoanalyysistä Excelissä. Olen kirjannut ensin jokaisen vasikan nimen, syntymävuoden ja emän nimen tällä tavoin. Tässä vaiheessa analyysiani en vielä luokitellut nimiä alkukirjainsuosituksen mukaan, vaikka ensimmäiselle riville olenkin kirjannut kyseisen vuoden alkukirjainsuosituksen.

Olen luokitellut kaksosvasikat tähän kategoriaan, mikäli molemmat vasikat on nimetty samalla nimellä, sillä erotuksella, että toisen nimen perässä on numero, esimerkiksi *Sman* vasikat vuonna 2007: *Ysma* ja *Ysma2*. Kaksosvasikoista toinen saa usein nimensä liitteeksi numeron. Kaksospareja on syntynyt noin 30 vuoden aikana yhteensä viisi, joista kahdella muulla parilla on tällä tavalla annetut nimet: *Jvrelly* ja *Jvrelly2* sekä *Jvsneca* ja *Jvsneca2*.

Ensimmäisen kerran alkukirjaimen käyttö horjuu tässä kategoriassa vasta vuonna 2007, jolloin seitsemän vasikkaa on saanut väärällä alkukirjaimella alkavan nimen (Liite 6) Pääosin nimet kuitenkin noudattavat alkukirjainsuositusta.

Toiseksi suurimmassa ryhmässä yleisin keino on ollut vaihtaa emän nimen alkukirjain vasikan syntymävuoden mukaiseksi, kuten kuvasta (7) voi päätellä. Näin muodostetuista nimistä alkukirjainsuositusta noudattaa myös suurin osa:

94 kappaletta (Liite 6). Tämä nimenmuodostusmalli on ollut toimiva, sillä lähes minkä tahansa konsonantin tai vokaalin voi vaihtaa lähes mihin tahansa konsonanttiin tai vokaaliin. Vain kahdessa nimessä fonotaksi hieman ontuu: *Ojatan* vasikka *Sjata* sekä *Otekuun* vasikka *Stekuu*. Molemmat ovat syntyneet O-vuotena ja täten noudattavat alkukirjainsuosituksia. Molemmissa on noudatettu mallia eli emän nimen alkukirjain on korvattu vasikan syntymävuoden määrittämällä alkukirjaimella.

	A	B
1	Alkukirjain vaihdettu	
2	Ekka 2013 Akka a>e	Äeito 2008 Teito t>ä
3	Enari 2013 Inari i>e	Ärpö 2008 Urpo u>ä ja o muuttunut vokaalisoinnin mukaisesti ö>ksi
4	Enssa 2013 Ansa a>e	Vimi 2007 Timi t>v
5	Eseca 2013 Vseca V>E	Vinja 2006 Pinja p>v
6	Evesma 2013 Ivsma i>e +e väliin	Vokkonen 2006 Tokkonen t>v
7	Ilku 2012 Alku	Voona 2006 Toona t>v
8	Itippe 2012 Atippe a>i	Votekuu 2006 Rotekuu r>v
9	Ittulma 2012 Ätnulma ä>i	Vupu 2006 Pupu p>v
10	Itävä 2012 Etevä e>i	Vuput 2006 Tupu t>v lopussa lisäksi +t
11	Jienohelma 2012 Hienohelma h>j	Vuuma 2006 Puuma p>v
12	Idrik 2011 Eedrik ee>i	Vytteli 2006 Tytteli t>v
13	Ilnino 2011 Elnino e>i	Urpo 2005 Orpo o>u
14	Irpo 2011 Ärpo ä>i	Tecaro 2004 Pecaro p>t
15	Heikko 2010 Teikko t>h	Teikko 2004 Peikko p>t
16	Hokko 2010 Tokko t>h	Teito 2004 Neito n>t
17	Hokkonen 2010 Vokkonen v>h	Tenny 2004 Renny r>t

Kuva 7: Kuvakaappaus aineistoanalyysistä Excelissä. Tähän luokitteluun kuuluvat nimet, joissa emän nimen osia on korvattu toisella kirjaimella tai jotain muita kirjaimia on korvattu.

Joskus emän nimen alkukirjaimen vaihtaminen on saanut aikaan sen, että nimeäjä on muuttanut lopun nimen vokaalisoinnin mukaiseksi, kuten esimerkiksi nimessä *Ärpö*, jonka emän nimi on *Urpo*. (Kuva7.) Nimiin on lisätty jonkin verran myös sidosvokaaleja, mikä on usein tehnyt vasikan nimestä sellaisen, että se on enemmän suomen kielen fonotaksin mukainen kuin emänsä nimi, kuten esimerkiksi *Jihertta* (emä: *Hertta*), *Jivuseit* (emä: *Vuseit*), *Hytroikku* (emä: *Troikku*) ja *Rinulma* (emä: *Nulma*). Nimet *Hytroikku* ja *Rinulma* on alkukirjainsuosituksen mukaisia. J-alkuisten kuuluisi tässä olla K-alkuisia, mutta väärän alkukirjaimen käyttäminen ei vaikuta sidosvokaalianalyysiin. Sidosvokaalina *i* on yleisin: Sitä on käytetty sidosvokaalina seitsemän kertaa. Aineistossa on sidosvokaalinimiä yhteensä 14. Muita käytettyjä vokaaleja ovat *a*, *e*, *u* ja *y*. Ilman sidosvokaalia nimiin olisi syntynyt suomen kielen vastaisia konsonanttiyhtymiä sanojen alkuun, kuten *rh*, *jh*, *ht* ja *rn*. Tällä tapaa on vältetty myös sananalkuiset *ju*-, *rn*-, *pn*- ja *mj*-yhtymät.

Pyrin analyysivaiheessani erittelemään nimet hyvinkin tarkkaan ja taulukoidessani (Liite 6) huomasin, että kahden produktiivisemmän ryhmän ulkopuolelle jäävien nimien määrät olivat varsin pieniä. Päädyin ryhmittelemään nimet lopulta sen mukaan, mitä yhteistä niillä oli, eli kielenainesten lisääminen tai poistaminen tai eri malleja yhdistelevät nimet. Näistä kolmesta ryhmästä monimutkaisin on luokka, jossa yhdistellään eri nimenmuodostusmalleja (Kuva 8). Produktiivisimmat nimenmuodostusmallit ovat emän nimen muuttaminen vasikan nimeksi joko lisäämällä emän nimeen vasikan syntymävuoden kirjain tai korvaamalla alkukirjain sillä (Liite 6).

Eri malleja yhdistelevän ryhmän nimiä ei ole kovin paljoa, yhteensä 111 kappaletta. Pääsääntöisesti yhdistelmäluokassa pyritään helpottamaan nimiä: Yleisintä on poistaa konsonantteja ja korvata ne vokaaleilla, esimerkiksi nimi *Jytuurikki1* (emä: *Vtuurikki*), jossa korvataan emän nimen alkukirjain, *v*, *y*-vokaalilla. Myös nimessä *Jätoope* on emän nimen alkukirjain *b* korvattu vokaalilla *ä*. Molemmat nimet rikkovat alkukirjainsuositusta.

	A	B	C
1	Yhdistelmä +alkukirj.	Poistettu vanha alkukirj. Lisätty/vaihdettu vok./tavu	Vaihdettu alusta kirjaimia, mutta ei alkukirjain
2	Ianana 2011 Ananas -s (alkukirjain vaihdettu)	Jytuurikki2 2013 Vtuurikki -V +y	Jeyrelly 2012 Evrelly v>y
3	Iennin 2012 Enniina -i- ja -a	Iyplimi 2012 Vuplimi -v u>y	Iäjönk 2011 Ayönk y>j ja a>ä alkukirjain vaihdettu, mutta me
4	Iysteku 2011 Ystekuu -u (alkukirjain vaihdettu)	Jo-oliivi 2012 Vsoliivi -v +o	Hysikaro 2010 Ysicarö c>k
5	Jivasne 2012 Vesneca +i, korvattu e>a ja lyhennetty -ca	Jytuurikki1 2012 Vtuurikki -v +y	
6	Rokko 2002 Nokkonen n>r ja -nen (veskun tekemä lyhennys)	Jätoope 2012 Btooperi -b +ä	Ooperi 2000 Luuperi -luu-->oo
7	Vepröösi 2006 Tpnöösi -tp +e	Hyyupup 2010 Vupu -v +y ja lopussa +p	
8	Voma 2006 Tma -t +o	Ukkonen 2005 Nokkonen -n ja o>u	
9		Uuna 2005 Oona oo>uu (rajatapaus..)	Vika kirjain vaihdettu +uusi alkukirj.
10		Okka 2000 Kiikka -k i>o	Eheikka 2013 Heikko o>a
11		Owenne 2000 Kewenne -k e>o	Btokka 2009 Tokko o>a
12	Sulma 2003 Nulma TD -td (no onko tää nyt sana vai minkä poisto..)	Nulma Td 1999 Lunelma -lu e>u -TD	Limi 1997 Ima a>i
13		Heikuran Nulma 1999 Unelma -u e>u	Isti 1994 Aste e>i ja a>i sekä alku ja loppukirjain vaihdettu!
14		Nuperi 1999 Jeperi -j e>u +uusi alkukirjain	
15		Luuperi 1997 Huperi -h +u	
16	Jatar 1995 Aallotar -aall o>a	Ema 1992 Vima -v i>uusi alkukirjain eli e	Kirjaimet vaihtaa paikkaa
17		Ewenne 1992 Yvonne yvo>ewe	Ehyristi SK 2013 Yhristi yh>hy
18		Ecaro 1992 Vicaro -v i>uusi alkukirjain eli e	Eisikko 2013 iEsikko ie>ei
19		Enneri 1992 Vinneri -v i>uusi alkukirjain eli e	Buyrikki 2009 Yurikki yu>y
20		Virpa 1989 Pirta t>p	
21			

Kuva 8: Kuvakaappaus aineistoanalyysistä Excelissä. Tämän luokittelun nimissä on yhdistelty edellä mainittuja nimenmuodostuskeinoja, kuten alkukirjaimen, tavujen tai sanojen lisäämistä tai korvaamista tai joidenkin kielenainesten poistamista. Tämän ryhmän analysointi oli kaikkein haastavinta.

Alkukirjaimen käyttö horjuu kaikissa kategorioissa 2000-luvulla jonkin verran, mutta odotettua vähemmän: Alkukirjainsuosituksen mukaan nimensä on saanut 369 vasikkaa ja vastaavasti suosituksen vastaisesti 118 vasikkaa. Nimeäminen horjuu yleensä vuodenvaihteessa (Heikura 2014).

Vuonna 2013 olisi pitänyt käyttää *K*-kirjainta, mutta nimet on annettu pääsääntöisesti *E*-kirjaimella. Se on erikoista siksi, että *E*-kirjaimen vuosi on ollut jo vuonna 2009, (Ks. Liite 3) jolloin tosin on nimetty enimmäkseen *B*-kirjaimella. *E*-alkukirjaimen eksymistä isoon osaan vuoden 2013 nimiin on vaikea selittää, sillä *E*:n ja *K*:n välillä on kolme vuotta.

Vuoden 2009 *B*-alkuiset nimet selittynevät sillä, että vuosi 2008 on ollut *A*:n vuosi. Todennäköisesti lähellä vuodenvaihdetta 2008–2009 syntyneet vasikat ovat saaneet *B*-alkuisen nimen. Vuonna 2009 on annettu vasikalle lähes kaksi kertaa useammin nimi, joka alkaa väärällä alkukirjaimella. Vuoden 2009 lisäksi vuonna 2008 on myös annettu vähemmän nimiä, jotka alkavat oikealla alkukirjaimella. Vuoden 2008 alkukirjaimiksi nimenantajat ovat tarjonneet enimmäkseen *Ä*-kirjainta, joka taas on yksi sitä edeltävän vuoden, 2007, alkukirjaimista. *Ä*:n käyttö *A*:n sijasta selittynee siten, että *Ä* on aakkosten loppupäässä ja *A* taas aakkosten ensimmäinen. (Liitteet 3 ja 6.)

Näiden kahden vuoden lisäksi on yksi vuosi, jolloin ei ole annettu yhtäkään nimeä, joka noudattaisi alkukirjainsuositusta. Kaikki vuonna 2013 annetut nimet alkavat *E*-kirjaimella eli vuoden 2009 kirjaimella. Vuosien välillä on kolme vuotta eroa, minkä vuoksi väärän alkukirjaimen käyttö on vaikea selittää. Siihen, että kaikki nimenantajat ovat antaneet väärällä alkukirjaimella alkavia nimiä, on syynä luultavasti se, että vasikan syntymän jälkeen on tarkistettu tietokannasta, millä alkukirjaimella on nimiä annettu edellisellä kerralla, ja valittu sama alkukirjain. Lista kulloisenakin vuotena käytettävästä alkukirjaimesta (Liite 3) ei ole ollut nähtävillä navetassa, joten nimeäjät ovat luottaneet muistiinsa ja muiden antamien nimien malliin. Vuosi 2013 on ainutlaatuinen: muina vuosina, jolloin tätä mallia on käytetty, alkukirjainsuositus toteutuu vähintään yhden nimen kohdalla.

On huomattava, että näitä malleja käyttäen on kuitenkin onnistuttu noudattamaan alkukirjainsuositusta lähes 30 vuoden ajan, neljää vuotta lukuun ottamatta. Vuodet, jolloin alkukirjainsuosituksen käyttö horjuu, ovat 2007, 2008, 2012 ja 2013.

5.2.3 Nimien tosiasiallinen käyttö

Nimien käyttö arjessa on hiipunut: Koska karjaa on niin paljon, ei kaikkien nimiä voi muistaa. Lisäksi mallijohtamisen keinoin muodostetut nimet ovat vaikeasti muistettavissa, sillä ne eivät muistuta suomen kielen sanahahmoja. Navetassa lehmien nimet ovat korvanumeroihin kirjattuja numerosarjoja. Tutkimuksen kohteena olevalla tilalla lehmän nimeksi valikoituu sen apukorvamerkissä oleva neuvonnan numero (Ks. Kuva 2, sivu 17). Neuvonnan numero on järjestysnumero. Jokainen tilalla syntyvä lehmävasikka kirjataan ja merkitään. Päämerkissä on lehmän EU-tunnus. Tilakohtainen järjestysnumero on apumerkissä etupuolessa. Numero on tutkimuksen kohteena olleella tilalla ollut tosin jonkin aikaa jo nelinumeroinen, mikä kuulemma vaikeuttaa hieman lehmien tunnistamista: Kun toinen numero oli vain kaksi- tai kolmenumeroinen, oli se helppo erottaa nelinumeroisesta EU-tunnuksesta. Nykyään, tilan kasvettua niin suureksi, ovat neuvonnan numerotkin jo nelinumeroisia.

Neuvonnan korvanumero on kuitenkin tällä tilalla edelleen ”se oikea lehmän nimi” arkikäytössä. Lehmät löytyvät tietokannasta sekä nimen että neuvonnan numeron perusteella. Koska nimet ovat vaikeammin muistettavia, käytetään numeroita. Usein samat lehmät aiheuttavat hoitajille päänvaivaa, joten numerot ovat hyvässä muistissa.

Lisäksi digitalisaatio on vallannut navetatkin: nykyään tutkimuksen kohteena olevalla tilalla kaikilla eläintenhoitajilla on käytössään älypuhelimet. Yhteiskäytössä on myös tablet-tietokone sekä pöytätietokone. Nuorempi veljeni, Veeti, on suunnitellut älypuhelimessa ja tabletissa toimivan kalenteriohjelman, johon voi helposti merkitä tiedot lehmistä jo navetassa. Toimenpiteitä voi miettiä työvuoron päätteeksi.

Anne on maininnut nimien motivaatioksi myös sen, että jos he myyvät jonkin lehmän toiselle maidontuottajalle, voi tämä sitten ihmetellä nimen erikoisuutta. Näin lienevät ajatelleen myös kaikki muut nimeäjät, sillä nimien johtaminen mallista jatkuu tilalla edelleen. Nimeäjät haluavat siis ajatella, että nimet hauskuuttavat ja saavat aikaan ihmetystä eläinten mahdollisissa tulevilla pitopaikoissa. Oman lisänsä nimistöön

tuovat tilalle ostetut eläimet, joiden vasikat saavat nimen samalla johtamisen mallilla. Hetkellisesti nimet saattavat siis olla suomen kielen mukaisia. Nimet lyhenevät jatkossa, sillä tietokanta, johon nimet kirjataan, sallii vain tietyn määrän merkkejä.

6 Päättäntö

Olen selvittänyt pro gradu -tutkimuksessani lehmien nimeämistä pohjoissatakuntalaisella maitotilalla. Lehmien nimeämisessä suositellaan käytettäväksi joka vuosi eri alkukirjainta. Näin on helppo tunnistaa suurin piirtein saman ikäiset lehmät. Tutkimuksen kohteena oleva tila on ollut olemassa jo vuodesta 1928 alkaen, joten aineisto on laaja ja varsin kirjava.

Nimet kertovat historiasta ja perinteistä. Maatalouden kehittyminen näkyy nimissä: Kun lehmät valjastettiin lannantuotannosta maidontuotantoon, nimien määrä alkoi kasvaa nopeasti. Joku nimeäjä vaalii perinteitä, toinen taas haluaa hassutella muiden kustannuksella. Nimeäminen ei ollut pakollista, mutta kauan ihmisen kanssa elävänä eläimenä lehmä on yleensä nimetty. Lisäksi lehmiä on saattanut olla jopa useita, joten niiden erottamiseksi toisistaan ne on nimetty.

Vaikka nimeäminen ei aineiston perusteella näytä olevan niin tärkeä kuin aikaisemmin, pitävät haastateltavat nimien antamista tärkeänä. Nykyiset tilanpitäjät jatkavat syntyvien lehmävasikoiden nimeämistä, vaikka se ei ole pakollista. Vaikka perinteinen nimeämissysteemi onkin 2000-luvulle tultaessa muuttunut ja pirstaloitunut, ajatellaan nimeämisen olevan perinne ja sitä halutaan jatkaa. Numerosarjat eivät ole samalla tapaa läpinäkyviä kuin nimet: Lehmän nimestä voi päätellä, mihin sukuun se kuuluu ja nimeen ja sukuun sisältyy paljon enemmän tietoa kuin pelkkään numerosarjaan. Tämä säästää hoitajia turhalta paperityöltä, sillä nimestä voi päätellä jotain lehmän ominaisuuksista. Esimerkiksi tämän tutkimuksen myötä onnistuin jäljittämään kahden lehmän kuuluvan etäisesti suomenkarjasukuun vuonna 2014. Nuo lehmät nimettiin uudelleen perinteisemmällä lehmännimillä. Toinen lehmistä, *Jä-Toope*, sai nimekseen *Lillukka*. *Lillukka* on jo tätä kirjoitettaessa vasikan, joka on nimetty *Mustikaksi*. Toiveena on saada karjaan takaisin suomenkarjanrodun ominaisuuksia, kuten maidon korkeampaa rasvapitoisuutta. Suomenkarjan ominaisuuksia pidetään tavoittelemisen arvoisina, ja tätä perinteistä lehmärotua oleville lehmille halutaan antaa perinteiset nimet.

En kuitenkaan usko, että vaikka digitalisaatio muuntaa numerosarjoja lehmien käyttönimiksi, olisivat oikeat nimet poistumassa. Tästä kertoo mielestäni se, että esimerkiksi kouluissa ja työpaikoilla opiskelijat ja työntekijät identifioidaan sekä numeroin että omin nimin. Nimeämättä jättäminen saattaa tuntua karjanomistajasta sydämettömältä ja sen vuoksi hän nimeää jokaisen hoidokkinsa riippumatta siitä, tuleeko nimeä ikinä käytettyä oikeasti.

Tutkimukseni on tapaustutkimus ja valottaa vain hieman suomalaisen lehmän nimistöä: Lehmien nimistöntutkimusta ei juurikaan ole tehty. Lemmikkieläinten ja muun muassa hevosten nimistä on tutkimusta tehty. Olisi kiinnostavaa tutkia hieman laajemmin lehmien nimistöä, vaikkapa kyselytutkimuksena eri tiloilta. En usko sen kuitenkaan olevan loppujen lopuksi kovin hedelmällistä, sillä lehmien nimistön tuntuu tämän lyhyehkön tutkimuksen perusteella toistavan itseään. Tästä kertoo se, että esimerkiksi nimi *Mansikki* on kirjattu 7575 lehmälle nimeksi vuosina 1974–1990. Uskoisin esimerkiksi etymologisen tutkimuksen olevan paikallaan muillakin tiloilla, sillä nimien taustojen tutkiminen on suomalaisessa nimistöntutkimuksessa hyvin perinteikäs suuntaus. Tarinat nimien takana kiinnostavat maallikkoakin, vaikka mallien tallentaminen kirjalliseen muotoon on tärkeä osa kulttuurintutkimusta.

LÄHTEET

Ainiala Terhi & Pitkänen Ritva Liisa, 2002: *Paikannimistöntutkimuksen valinnat: etymologista sosio-onomastiikkaan*. Virittäjä 2/2002 s. 231–240

>http://www.kotikielenseura.fi/virittaja/hakemistot/jutut/2002_231.pdf< [viitattu 8.11.2014] *

Ainiala Terhi & Saarelma Minna & Sjöblom Paula, 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki

Aspelin Johannes Reinhold, 1886a: *Nautaeläinten nimistö*. Uusi Suometar 90/1886 s. 3 ><http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/51127#?page=1>< [viitattu 10.11.2014] *

Aspelin Johannes Reinhold, 1886b: *Nautaeläinten nimistö*. Uusi Suometar 91/1886 s.3 ><http://digi.lib.helsinki.fi/sanomalehti/binding/26991#?page=1>< [viitattu 10.11.2014] *

Elore, 2014: *Elore-lehden internetsivut*.

>http://www.elore.fi/arkisto/1_13/kaarlenkaski_saarinen.pdf< [viitattu 9.11.2014] *

Evira, 2015: *Nautaeläinten merkitsemis- ja rekisteröintiohje*.

>http://www.faba.fi/sites/default/files/common/nautaohje2015_fi.pdf< [viitattu 6.7.2016] *

Evira, 2016: *Elintarviketurvallisuusviraston internetsivut*.

><https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/elainsuojelupitopaikoissa/harrastus-ja-lemmikkielaimet/>< [viitattu 6.7.2016] *

Faba, 2015: *Faba-yhdistyksen internetsivut*. ><http://www.faba.fi/fi/faba/faban-historiaa>< [viitattu 21.7.2015] *

Heikura Viivi-Katariina, 2012: *Katsaus pohjoissatakuntalaisen maitotilan lehmien nimistöön*. Kandidaatintutkielma. Turun yliopisto.

Häkkinen Kaisa, 1997: *Mistä sanat tulevat*. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

ISK = Hakulinen Auli & Vilkuna Maria & Korhonen Riitta & Koivisto Vesa & Heinonen Tarja-Riitta & Alho Irja, 2010: *Iso suomen kielioppi*. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Kaarlenkaski Taija & Saarinen Kati, 2013: *Mansikki vai numerosarja? Lehmien nimeämisen merkitykset ja muutokset*. Elore 1/2013 s. 149–161
>http://www.elore.fi/arkisto/1_13/kaarlenkaski_saarinen.pdf< [viitattu 9.11.2014] *

Kalske Maria, 2005: *Suomessa syntyneiden hevosten nimistö*. Turun yliopisto. Turku.

Lepäsmä Anna-Liisa & Lieko Anneli & Silfverberg Leena, 1996: *Miten sanoja johdetaan*. Suomen kielen johto-oppia. Oy Finn Lectura Ab. Helsinki.

Levi-Strauss Claude, 1966: *The Savage mind*.
><https://archive.org/details/Ebooksclub.orgTheSavageMind>< [viitattu 9.4.2014] **

MTT, 2008: *Suomen alkuperäiset nautarodut -esite*: s. 1–2.

><https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/www/Tietopakettit/Elaingeenivarat/974B057B9DB4BAAEE040A8C0033C55E1> < [viitattu 21.7.2015] *

Ojansuu Heikki, 1912: *Kotieläintemme suomenkielinen nimistö etupäässä maanviljelijöiden tarpeeksi*. Kirjapaino-osakeyhtiö Sana. Helsinki.

Teppo Hannes & Vilkuna Kustaa, 1947: *Etunimikirja*. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Ulkoasianministeriö, 2015: *Ulkoasiainministeriön Eurooppatiedotus -internetsivut*.

><http://www.eurooppatiedotus.fi/public/default.aspx?contentid=92659#.Vb-9EPk-7fl> < [viitattu 3.8.2015] *

Vatanen Osmo, 1997: *Ystävä, Hyvä ja Äpyli – nämäkin lehmännimiä*. Suomen kotieläinjalostusosuuskunta. Jyväskylä.

* e-lähde on kirjoittajan hallussa tulosteena

** e-lähteestä ei ole tulostetta

Aineslähde

Heikura Viivi 2014: Eläinten nimeäjien haastattelu. Kirjoittajan hallussa. Julkaisematon.

LIITTEET

Liite 1: Lista Heikuran Maatilan lypsylehmistä 1920–2013

1920: Heluna, Rusina

1924: Hertta

1926: Helvi

1928: Heli

1929: Kukka

1931: Hepsu, Hyvike, Rusko

1933: Jutta, Tulla

1934: Mansike, Nuppu, Pilli

1935: Pulmu, Tuttava, Tuttu

1936: Ruija

1937: Pulmu, Tuija

1938: Antamo

1939: Riemu

1940: Napsi, Perintö, Punakorva

1941: Alku, Tupsu

1942: Nata, Peippo, Peipponen, Pusu, Tulla

1943: Heluna

1945: Leija

1946: Heluna

1948: Muru
1949: Peippo, Pella, Rusina
1950: Laatu, Päärynä
1952: Herkku, Lehikki, Manta
1953: Annukka, Hertta
1954: Heta, Muruna
1955: Naruna
1957: Amura, Ansa, Apu
1958: Enna, Eppa
1959: Harkko, Hilkku
1960: Immu, Inna, Ipu
1961: Jekku, Juri
1962: Karuna
1963: Leppa
1965: Neppa, Narri, Nuvi
1966: Osa, Peppa
1968: Risu, Ruusu, Ruso
1969: Sippa, Sointu, Sopus, Söpö
1970: Tupsu, Tuttu
1971: Unelma, Ulpu, Usva
1972: Viri
1973: Äly, Ässä, Ääni
1974: Alku, Almu
1975: Ensi

1976: Henttu, Hertta, Hylky

1977: Hotar, Ilo, Ilotar, Ippa, Ira

1978: Jertta, Jiina, Jonna, Jokku, Jossi, Juhla, Jalmu, Jutta

1979: Kasku, Kaste, Kaunotar, Kielo, Kuva

1980: Lakka, Lensi, Likka, Lilli, Lotta, Lupu, Luumu, Lystikki, Lyypikki,

1981: Mansikki, Manta, Manteli (Mistelin kaksonen), Mekko, Milka, Mira, Minttu, Missi, Misteli (Mantelin kaksonen), Muisto, Muru, Mustikka, Muusa,

1982: Natalia, Nauru, Neito, Nelly, Netta, Nimetön, Nунnu, Nyyrikki, Nätti

1983: Oivi, Olka, Oliivi, Olotar, Olpi, Onnetar, Oppi, Orvokki

1984: Palko, Papu, Piika, Pinja, Pipsa, Pirta, Pisama, Pollteli, Poppeli, Pälvi

1985: Ralli, Reila, Rento, Rikka, Ripa, Ripaska, Rippu, Roivi, Runtu, Rusina, Räpsy, Rätti

1986: Silkkisukka, Sima, Sirpakka, Sisseli, Smansikki, Suber,

1987: Tanner, Tantere, Tapalia, Taulu, Tinja, Tulmunki

1988: Ulmu, Umadonna, Unelma, Uperi, Upsis, Uubberi, Usseli

1989: Vaaksa, Vanttera, Vicaro, Vima, Vinneri, Virpa, Virpakka

1990: Yhä, Ylvan, Ynelmä, Yntyvä, Yperi, Yybert, Yösä, Ärla

1991: Alenssi, Anelma, Apakka, Arpukka

1992: Ebakka, Eberi, Ecaro, Ema, Enneri, Erla, Ewan, Ewenne, Eysä

1993: Haaksa, Hagga, Halenssi, Hama, Hipakka, Hulpu, Hunelma, Huperi

1994: Ica, lili, Ikka, Iksa, Ima, Imamalis, Inelma, Irbakka, Irri, Isti

1995: Jaaksi, Jalenssi, Jalvan, Jatar, Jeca, Jicarо, Juperi, Jyysä

1996: Keca, Kema, Kewan, Kewenne, Kiili, Kua

1997: Laamis, Lade, Lalvan, Lasmi, Latar, Lecaro, Lenny, Limi, Luhla, Lunelma, Luuperi, Lyysä

1998: Maisla, Meca, Menny, Mica, Micaro, Mielo, Mielotar, Mujata, Myysä

1999: H. Nelma ET, H. Nisti ET, Heikuran Nulma, Naamis, Nasmi, Neca, Neivitär, Nikka, Nima, Nimi, Nuhla, Nulma Td, Nuperi

2000: Oima, Ojata, Okka, Okewan, Oku, Olatar, Oliina, Olimi, Omuta, Ooperi, Osikko, Owenne

2001: Heikuran Peige, Peca, Pecaro, Picaro, Pielotar, Piina, Pikkukorva, Pilimi, Pima, Pinimi, Pnoosi, Pyysä

2002: H. Risti, Rami, Ranaamis, Ratura, Rasmi, Recaro, Reivitär, Relli, Relly, Renny, Ricaro, Rima, Rinulma, Ripsu, Rokka, Rokko, Roikku, Roliina, Roliivi, Ronoora, Ropas, Ropri, Rorvokki, Rotekuu, Rosma, Rosteri, Roona, Ruurikki

2003: H. Slimi ET, Sicaro, Siina, Seiti, Seivitär, Sjata, Sma, Snaamis, Snoosi, Soliver, Soliivi, Someka, Somppu, Soora, Specaro, Spipsa, Spälvi, Stekuu, Sulma

2004: Tecaro, Teikko, Teito, Tenny, Tinja, Timi, Tielotar, Tippe, Tlyysä, Tnulma, Tokkonen, T-Peige, Tokko, Toona, Tooperi, Toora, Trasmi, Troikku, Tropas, Tuurikki, Tyysä, Töösi

2005: Ukkonen, Uoma, Unimi, Upilimi, Upioni, Upu2, Urippe, Urpo, Urokko, Useiti, Usiina, U-Slimitär, Uuna, Uusnöösi

2006: Vepnöösi, Vesneca, Vinja, Vinimi, Vinimit, Visti, Vokkonen, Voma, Votekuu, Voona, Vpima, Vristi, Vrokko, Vrosma, Vslimi, Vsneca, Vsma, Vsulma, Vtoona, Vtroikku, Vupu, Vuput, Vuuma, Vytteli

2007: Urippe, Vimi, Vitinimi, Vrelly, Vspipsa, Vteito, Vtropas, Vtruurikki, Vuplimi, Yhristi, Yhslimi, Ypinimi, Ypyysä, Yrenny, Yseiti, Ysicaro, Ysiina, Yslimi, Ysma, Ysma2, Ysoliivi, Ysomeka, Ystekuu, Ytecaro, Ytenny, Ytokko, Ytooperi, Ytrasmi, Ytroikku, Ytytteli, Ytyysä, Yukkonen, Yulle, Yuoma, Yupioni, Yupu1, Yurikki

2008: Aslimi, Atippe, Vrosma, Vsoliivi, Vuoma, Vuseiti, Vusiina, Ytroikku, Yuusnöösi, Yvinimi, Äeito, Ärokko, Ärpö, Ätecaro, Ätimi, Ätnulma, Ätrenny, Ä-urokko, Äuslimitär, Äuuna, Ävinimit, Ävytteli

2009: Avyputy, Ayönk, Beike, Benny, Bsiina, Bsosma, Btokka, Btooperi, Burippe, Burokko, Buuuna, Buyrikki, Bvesneca, Bvsneca, Byrenny, Eseiti, Espipsa, Evinimi, Evrelly, Evteito, Evuuma, Evytteli, Hurokko

2010: Hagne, Halvikk, Haman, Heikko, Hinja, Hisili, Hokko, Hokkonen, Hoona, Hroikka, Htecaro, Hunimi, Hupu, Hurippe, Husiina, Hutecar, Hvoma, Hvutuurikki, Hylevä, Hyli, Hypinimi, Hysiina, Hysikaro, Hysma, Hysoliivi, Hytroikku, Hytyysä, Hyulle, Hyupu, Hyönku, Häeito, Hätinimi, Hätrenny

2011: Iahkera, Iakka, Ianana, Iasia, Ibrosma, Iburikki, Idrik, Ielly, Ienniina, iEsikko, Ikirasmi, Ilamalia, Ilnino, Ilohenojanki, Iohslim, Iri, Irokko, Irpo, Itevä, iUlle, luuna, Ivinja, Ivokkone, Ivrok Vladimir, IVSlimi, Ivsma, Ivteito, iVtoona, Ivuplim, Ivynimi, IYhristi, Iylle, Iypyysä, iYrenny, Iyrenny, Iysteku, Iy-Tytteli, Iäjönk

2012: Iburippe, Ibuuna, Ibuyrik, Iennin, Ieri, iHieno, Ihilma, Ihinja, Ihinkki, Ihokkone, Iholla, Hyulle, Ihurippe, iHyupupu, Ilku, Imalia, Inssa, Ireddy, Itippe, Itnulma, Itävä, Iuusnöös, Iyplimi, iÄvinimit, Jadalmi, Jamanta, Janan, Jatomi, Jee-Risti, Jeet, Jeseiti, Jeyrelly, Jeyte, Jienohelma, Jihysicar, Jivasne, Jo-oliivi, Jopini, Jvrelly, Jvrelly2, Jvsneca, Jvsneca2, Jysmasii, Jyste, Jytuurikki1, Järokko, Jäte, Jätimi, Jätöope

2013: Bsiina1, Eamor, Eeet, Eheikka, Ehele, Ehilma, Ehurippe, Ehurre, Ehyristi SK, Ehysicar, Ehytec, Eiahkera, Ei-Ana, Eiburik, Eienniina, Eiiris, Eilli, Eilona, Eimalia, Einkivä, Eiosma, Eipini, Eisi, Eisikko, Ei-Tyysä, Ekka, Elakka, Enari, Enssa, Erokk, Eseca, Euusnöösi, Evesma, EVinja, Eyokkonen, Eyrippe, Eystekuu, Eytroik, Eävvsnec, Ihinkki, Jepäily, Jhilma, Jhitecaro, Jhätinimi, Jihertta, Jihält, Jiupion, Jivim, Jivuseit, Jytoope, Jytuurikki2, Jäeito, Jätecaro, Jätinimi

Liite 2: Tilalle ostettujen lehmien nimiä ajalta 2003–2013

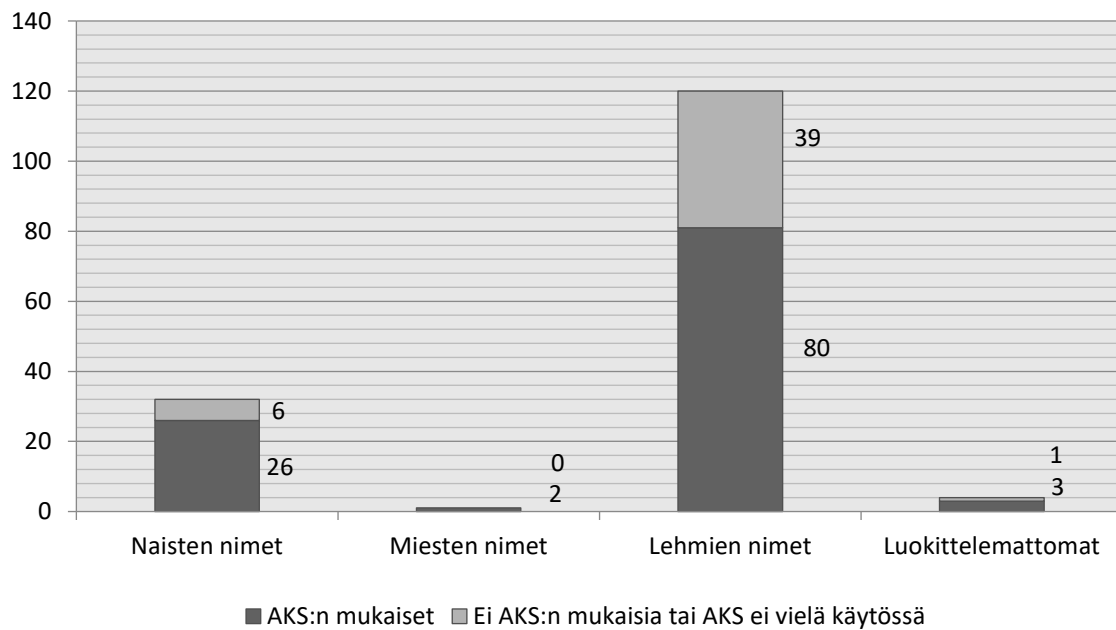
Aamutar, Aasia, Adalmi, Agneta, Ahkera, Akka, Alku, Allegro, Alvikki, Amanda, Amanta, AMOR, Ananas, Ansa, Antik (< Antiikki), Arvokas, Asta, Atomi, Aviisi, Eden, Eedrik, Eet, Elly, Elnino, Emppu, Enniina, Ennätys, Epäily Eri, Eri, Esikko, Etevä, Eva, Hauska, Havarti, Helena, Helle, Hemuli, Hertta, Hieno, Hienohelma, Hilla, Hilma, Hinkki, Hurre, Hörö, Iina, Iines, Iiris, Ikaoka, Illi, Ilona

Liite 3: Tuotosseurannan alkukirjainsuositus

Vuosi				Alkukirjain
	1964	1981	1998	M
	1965	1982	1999	N
	1966	1983	2000	O
	1967	1984	2001	P
	1968	1985	2002	R
	1969	1986	2003	S
	1970	1987	2004	T
	1971	1988	2005	U
	1972	1989	2006	V
	1973	1990	2007	Y, Ä, Ö
1957	1974	1991	2008	A
1958	1975	1992	2009	E
1959	1976	1993	2010	H
1960	1977	1994	2011	I
1961	1978	1995	2012	J
1962	1979	1996	2013	K
1963	1980	1997	2014	L

Liite 4: Vuosien 1928–1984 nimien jakautuminen ryhmiin

Vuosien 1928–1984 lehmien nimet

Liite 5: Vuosien 1985–2013 nimien johdostyyppit

Vuosien 1985–2013 lehmien nimet

